

לִמּוּד יוֹמִי

משניות זהר

בעידודו של

מו"ר הרה"צ שליט"א

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב

יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

פרשת

ויקרא תשפ"ה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד :
הַלְמוּד בַּמִּשְׁנָיוֹת וּבַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ יִהְיֶה לְעִלּוּי הַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה
וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם,
גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצְלָחָה לְכָל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מָשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים וּבִנְיַן בֵּית
מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מַסֶּכֶת אָבוֹת פֶּרֶק ג

א. עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל אוֹמֵר: הִסְתַּכֵּל בִּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים, וְאֵין אַתָּה בָּא לִידֵי עֲבֵרָה: דַּע מֵאַיִן בָּאתָ, וּלְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ, וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן. מֵאַיִן בָּאתָ - מִטִּפָּה סְרוּחָה. וּלְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ - לִמְקוֹם עָפָר רִמָּה וְתוֹלֵעָה. וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן - לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא:

ב. רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר: הֱוֵי מִתְפַּלֵּל בִּשְׁלוֹמָהּ שֶׁל מַלְכוּת, שֶׁאִלְמָלֵא מוֹרָאָהּ - אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ חַיִּים בָּלָעוּ. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן תְּרַדְיוֹן אוֹמֵר: שְׁנַיִם שֶׁיּוֹשְׁבִין וְאֵין בֵּינֵיהֶן דִּבְרֵי תוֹרָה - הֲרֵי זֶה מוֹשַׁב לֵצִים, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים א, א): "וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב". אֲבָל שְׁנַיִם שֶׁיּוֹשְׁבִין, וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶם דִּבְרֵי תוֹרָה - שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵּינֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (מַלְאָכִי ג, טז): "אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי הַוְיָ"ה אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב הַוְיָ"ה וַיִּשְׁמָע וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי הַוְיָ"ה וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ". אֵין לִי אֶלָּא שְׁנַיִם. מִנַּיִן שֶׁאֲפִלּוּ אֶחָד שֶׁיּוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא קוֹבֵעַ לוֹ שָׂכָר? שֶׁנֶּאֱמַר (אֵיכָה ג, כח): "יֵשֵׁב בָּדָד וְיִדֹּם כִּי נָטַל עָלָיו": ג. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד, וְלֹא אָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה - כְּאִלּוּ אָכְלוּ מִזִּבְחֵי מֵתִים, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה כח,ח): "כִּי כָּל שֻׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא צֹאָה בְּלִי מָקוֹם". אֲבָל שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד, וְאָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה - כְּאִלּוּ אָכְלוּ מִשֻּׁלְחָנוֹ שֶׁל הַמָּקוֹם בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (יְחֶזְקֵאל מא, כב): "וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'": ד. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן חֲכִינַאי אוֹמֵר: הַנֵּעוֹר בַּלַּיְלָה, וְהַמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ יְחִידִי, וְהַמְפַנֶּה לִבּוֹ לְבַטָּלָה - הֲרֵי זֶה מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ: ה. רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנָה אוֹמֵר: כָּל הַמְקַבֵּל עָלָיו עֹל תּוֹרָה - מַעֲבִירִין מִמֶּנּוּ עֹל מַלְכוּת וְעֹל דֶּרֶךְ־אֶרֶץ. וְכָל הַפּוֹרֵק מִמֶּנּוּ עֹל תּוֹרָה - נוֹתְנִין עָלָיו עֹל מַלְכוּת וְעֹל דֶּרֶךְ־אֶרֶץ: ו. רַבִּי חֲלַפְתָּא בֶּן דּוֹסָא אִישׁ כְּפַר חֲנַנְיָה אוֹמֵר: עֲשָׂרָה שֶׁיּוֹשְׁבִין וְעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה - שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵּינֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים פב, א): "אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל". וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ חֲמִשָּׁה? שֶׁנֶּאֱמַר (עָמוֹס ט, ו): "וַאֲגֻדָּתוֹ עַל אֶרֶץ יְסָדָהּ". וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ שְׁלֹשָׁה? שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים פב, א): "בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט". וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ שְׁנַיִם? שֶׁנֶּאֱמַר (מַלְאָכִי ג, טז): "אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, וַיַּקְשֵׁב ה' וַיִּשְׁמָע" וגו'. וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ אֶחָד? שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כ, כ): "בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי, אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ": ז. רַבִּי אֶלְעָזָר אִישׁ בִּרְתוֹתָא אוֹמֵר: תֵּן־לוֹ מִשֶּׁלּוֹ, שֶׁאַתָּה וְשֶׁלְּךָ שֶׁלּוֹ. וְכֵן בְּדָוִד הוּא אוֹמֵר (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א כט, יד): "כִּי מִמְּךָ הַכֹּל, וּמִיָּדְךָ נָתַנּוּ לָךְ". רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וְשׁוֹנֶה וּמַפְסִיק מִמִּשְׁנָתוֹ, וְאוֹמֵר: 'מַה־נָּאֶה אִילָן זֶה, וּמַה נָּאֶה נִיר זֶה' - מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב, כְּאִלּוּ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ: ח.

רַבִּי דּוֹסְתַּאי בְּרַבִּי יַנַּאי מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל הַשּׁוֹכֵחַ דָּבָר אֶחָד מִמִּשְׁנָתוֹ - מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ד, ט): "רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ". יָכוֹל אֲפִלּוּ תָּקְפָה עָלָיו מִשְׁנָתוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם): "וּפֶן יָסוּרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ" - הָא אֵינוֹ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ, עַד שֶׁיֵּשֵׁב וְיסִירֵם מִלִּבּוֹ: ט. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא אוֹמֵר: כָּל שֶׁיִּרְאַת חֶטְאוֹ קוֹדֶמֶת לְחָכְמָתוֹ - חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת. וְכֹל שֶׁחָכְמָתוֹ קוֹדֶמֶת לְיִרְאַת חֶטְאוֹ - אֵין חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת. הוּא הָיָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁמַּעֲשָׂיו מְרֻבִּין מֵחָכְמָתוֹ - חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת. וְכָל שֶׁחָכְמָתוֹ מְרֻבָּה מִמַּעֲשָׂיו - אֵין חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת: י. הוּא הָיָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁרוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה הֵימֶנּוּ - רוּחַ הַמָּקוֹם נוֹחָה הֵימֶנּוּ. וְכָל שֶׁאֵין רוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה הֵימֶנּוּ - אֵין רוּחַ הַמָּקוֹם נוֹחָה הֵימֶנּוּ. רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינָס אוֹמֵר: שֵׁנָה שֶׁל שַׁחֲרִית, וְיַיִן שֶׁל צָהֳרַיִם, וְשִׂיחַת הַיְלָדִים, וְישִׁיבַת בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת שֶׁל עַמֵּי הָאָרֶץ - מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם: יא. רַבִּי אֶלְעָזָר הַמּוֹדָעִי אוֹמֵר: הַמְחַלֵּל אֶת הַקָּדָשִׁים, וְהַמְבַזֶּה אֶת הַמּוֹעֲדוֹת, וְהַמַּלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים, וְהַמֵּפֵר בְּרִיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, וְהַמְגַלֶּה פָּנִים בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה, אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים - אֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא: יב. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: הֱוֵי קַל לָרֹאשׁ וְנוֹחַ לַתִּשְׁחֹרֶת, וֶהֱוֵי מְקַבֵּל אֶת כָּל הָאָדָם בְּשִׂמְחָה: יג. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: שְׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ - מַרְגִּילִין לְעֶרְוָה. מָסוֹרֶת - סְיָג לַתּוֹרָה. מַעֲשְׂרוֹת - סְיָג לָעשֶׁר. נְדָרִים - סְיָג לַפְּרִישׁוּת. סְיָג לַחָכְמָה - שְׁתִיקָה: יד. הוּא הָיָה אוֹמֵר: חָבִיב אָדָם שֶׁנִּבְרָא בְּצֶלֶם. חִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לוֹ שֶׁנִּבְרָא בְּצֶלֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: (בְּרֵאשִׁית ט, ו): "כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם". חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּקְרְאוּ בָּנִים לַמָּקוֹם. חִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לָהֶם, שֶׁנִּקְרְאוּ בָּנִים לַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יד, א): "בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם". חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּתַּן לָהֶם כְּלִי חֶמְדָּה. חִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לָהֶם, שֶׁנִּתַּן לָהֶם כְּלִי חֶמְדָּה, שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ד, ב): "כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם, תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ": טו. הַכֹּל צָפוּי, וְהָרְשׁוּת נְתוּנָה, וּבְטוֹב הָעוֹלָם נִדּוֹן. וְהַכֹּל לְפִי רֹב הַמַּעֲשֶׂה: טז. הוּא הָיָה אוֹמֵר: הַכֹּל נָתוּן בָּעֲרָבוֹן, וּמְצוּדָה פְּרוּסָה עַל כָּל הַחַיִּים. הַחֲנוּת פְּתוּחָה, וְהַחֶנְוָנִי מַקִּיף, וְהַפִּנְקָס פָּתוּחַ, וְהַיָּד כּוֹתֶבֶת, וְכָל הָרוֹצֶה לִלְווֹת יָבוֹא וְיִלְוֶה, וְהַגַּבָּאִים מַחֲזִירִים תָּדִיר בְּכָל יוֹם, וְנִפְרָעִין מִן הָאָדָם מִדַּעְתּוֹ וְשֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, וְיֵשׁ לָהֶם עַל מַה שֶּׁיִּסְמְכוּ, וְהַדִּין - דִּין אֱמֶת, וְהַכֹּל מְתֻקָּן לַסְּעֻדָּה: יז. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: אִם אֵין תּוֹרָה - אֵין דֶּרֶךְ־אֶרֶץ. אִם אֵין דֶּרֶךְ־אֶרֶץ - אֵין

תּוֹרָה. אִם אֵין חָכְמָה - אֵין יִרְאָה. אִם אֵין יִרְאָה - אֵין חָכְמָה. אִם אֵין בִּינָה - אֵין דַּעַת. אִם אֵין דַּעַת - אֵין בִּינָה. אִם אֵין קֶמַח - אֵין תּוֹרָה. אִם אֵין תּוֹרָה - אֵין קֶמַח. הוּא הָיָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁחָכְמָתוֹ מְרֻבָּה מִמַּעֲשָׂיו - לְמָה הוּא דּוֹמֶה? לְאִילָן שֶׁעֲנָפָיו מְרֻבִּין וְשָׁרָשָׁיו מֻעָטִין, וְהָרוּחַ בָּאָה וְעוֹקְרָתוּ וְהוֹפְכָתוּ עַל פָּנָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה יז, ו): "וְהָיָה כְּעַרְעָר בָּעֲרָבָה, וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבוֹא טוֹב, וְשָׁכַן חֲרֵרִים בַּמִּדְבָּר אֶרֶץ מְלֵחָה וְלֹא תֵשֵׁב". אֲבָל כָּל שֶׁמַּעֲשָׂיו מְרֻבִּין מֵחָכְמָתוֹ - לְמָה הוּא דּוֹמֶה? לְאִילָן שֶׁעֲנָפָיו מֻעָטִין וְשָׁרָשָׁיו מְרֻבִּין, שֶׁאֲפִלּוּ כָּל הָרוּחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם בָּאוֹת וְנוֹשְׁבוֹת בּוֹ - אֵין מְזִיזִין אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם, ח): "וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל מַיִם וְעַל יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו, וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא חֹם, וְהָיָה עָלֵהוּ רַעֲנָן, וּבְשְׁנַת בַּצֹּרֶת לֹא יִדְאָג, וְלֹא יָמִישׁ מֵעֲשׂוֹת פֶּרִי": יח. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן חִסְמָא אוֹמֵר: קִנִּין וּפִתְחֵי נִדָּה - הֵן הֵן גּוּפֵי הֲלָכוֹת. תְּקוּפוֹת וְגִמַּטְרִיָּאוֹת - פַּרְפְּרָאוֹת לַחָכְמָה:

מַסֶּכֶת אָבוֹת פֶּרֶק ד

א. בֶּן זוֹמָא אוֹמֵר: אֵיזֶהוּ חָכָם? הַלּוֹמֵד מִכָּל אָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קיט, צט): "מִכָּל מְלַמְּדַי הִשְׂכַּלְתִּי, כִּי עֵדְוֹתֶיךָ שִׂיחָה לִי". אֵיזֶהוּ גִּבּוֹר? הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי טז, לב): "טוֹב אֶרֶךְ אַפַּיִם מִגִּבּוֹר, וּמֹשֵׁל בְּרוּחוֹ מִלֹּכֵד עִיר". אֵיזֶהוּ עָשִׁיר? הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קכח, ב): "יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ". "אַשְׁרֶיךָ" - בָּעוֹלָם הַזֶּה. "וְטוֹב לָךְ" - לָעוֹלָם הַבָּא. אֵיזֶהוּ מְכֻבָּד? הַמְכַבֵּד אֶת הַבְּרִיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל־א ב, ל): "כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד וּבֹזַי יֵקָלּוּ": ב. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: הֱוֵי רָץ לְמִצְוָה קַלָּה - כְּבַחֲמוּרָה, וּבוֹרֵחַ מִן הָעֲבֵרָה. שֶׁמִּצְוָה גּוֹרֶרֶת מִצְוָה, וַעֲבֵרָה גּוֹרֶרֶת עֲבֵרָה. שֶׂשְׂכַר מִצְוָה - מִצְוָה. וּשְׂכַר עֲבֵרָה - עֲבֵרָה: ג. הוּא הָיָה אוֹמֵר: אַל תְּהִי בָּז לְכָל אָדָם, וְאַל תְּהִי מַפְלִיג לְכָל דָּבָר, שֶׁאֵין לְךָ אָדָם שֶׁאֵין לוֹ שָׁעָה, וְאֵין לְךָ דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ מָקוֹם: ד. רַבִּי לְוִיטָס אִישׁ יַבְנֶה אוֹמֵר: מְאֹד מְאֹד הֱוֵי שְׁפַל רוּחַ, שֶׁתִּקְוַת אֱנוֹשׁ רִמָּה. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר: כָּל הַמְחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם בַּסֵּתֶר - נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ בַּגָּלוּי, אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מֵזִיד בְּחִלּוּל הַשֵּׁם: ה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ אוֹמֵר: הַלּוֹמֵד תּוֹרָה עַל־מְנָת לְלַמֵּד - מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לִלְמֹד וּלְלַמֵּד. וְהַלּוֹמֵד עַל־מְנָת לַעֲשׂוֹת - מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לִלְמֹד וּלְלַמֵּד, לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת. רַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: אַל תַּעֲשֵׂם עֲטָרָה לְהִתְגַּדֵּל בָּהֶם, וְלֹא קַרְדֹּם לַחְפֹּר בָּהֶם. וְכָךְ הָיָה הִלֵּל אוֹמֵר: וּדְאִשְׁתַּמֵּשׁ בְּתַגָּא - חֲלָף. הָא לָמַדְתָּ: כָּל הַנֶּהֱנֶה מִדִּבְרֵי תוֹרָה - נוֹטֵל חַיָּיו מִן הָעוֹלָם: ו. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל הַמְכַבֵּד אֶת הַתּוֹרָה - גּוּפוֹ מְכֻבָּד עַל הַבְּרִיּוֹת. וְכָל הַמְחַלֵּל אֶת הַתּוֹרָה - גּוּפוֹ מְחֻלָּל עַל הַבְּרִיּוֹת: ז. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ אוֹמֵר: הַחוֹשֵׂךְ עַצְמוֹ מִן

הַדִּין - פּוֹרֵק מִמֶּנּוּ אֵיבָה וְגָזֵל וּשְׁבוּעַת שָׁוְא. וְהַגַּס לִבּוֹ בְּהוֹרָאָה - שׁוֹטֶה, רָשָׁע וְגַס רוּחַ: ח. הוּא הָיָה אוֹמֵר: אַל תְּהִי דָּן יְחִידִי - שֶׁאֵין דָּן יְחִידִי אֶלָּא אֶחָד. וְאַל תֹּאמַר: 'קַבְּלוּ דַּעְתִּי'! שֶׁהֵן רַשָּׁאִין וְלֹא אָתָּה: ט. רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמֵר: כָּל הַמְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה מֵעֹנִי - סוֹפוֹ לְקַיְּמָהּ מֵעֹשֶׁר. וְכָל הַמְבַטֵּל אֶת הַתּוֹרָה מֵעֹשֶׁר - סוֹפוֹ לְבַטְּלָהּ מֵעֹנִי: י. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הֱוֵי מְמַעֵט בָּעֵסֶק, וַעֲסֹק בַּתּוֹרָה. וֱהֱוֵי שְׁפַל רוּחַ בִּפְנֵי כָּל אָדָם. וְאִם בִּטַּלְתָּ מִן הַתּוֹרָה - יֵשׁ לְךָ בְּטֵלִים הַרְבֵּה כְּנֶגְדֶּךָ. וְאִם עָמַלְתָּ בַּתּוֹרָה - יֵשׁ לוֹ שָׂכָר הַרְבֵּה לִתֵּן לָךְ: יא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת - קוֹנֶה לוֹ פַּרְקְלִיט אֶחָד. וְהָעוֹבֵר עֲבֵרָה אַחַת - קוֹנֶה לוֹ קַטֵּגוֹר אֶחָד. תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים - כְּתְרִיס בִּפְנֵי הַפֻּרְעָנוּת. רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר: כָּל כְּנֵסִיָּה שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם - סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם. וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם - אֵין סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם: יב. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ אוֹמֵר: יְהִי כְבוֹד תַּלְמִידְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלְּךָ, וּכְבוֹד חֲבֵרְךָ כְּמוֹרָא רַבְּךָ, וּמוֹרָא רַבְּךָ כְּמוֹרָא שָׁמַיִם: יג. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הֱוֵי זָהִיר בְּתַלְמוּד, שֶׁשִּׁגְגַת תַּלְמוּד עוֹלָה זָדוֹן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה כְּתָרִים הֵם: כֶּתֶר תּוֹרָה, וְכֶתֶר כְּהֻנָּה, וְכֶתֶר מַלְכוּת, וְכֶתֶר שֵׁם טוֹב עוֹלֶה עַל־גַּבֵּיהֶן: יד. רַבִּי נְהוֹרַאי אוֹמֵר: הֱוֵי גוֹלֶה לִמְקוֹם תּוֹרָה, וְאַל תֹּאמַר שֶׁהִיא תָּבוֹא אַחֲרֶיךָ, שֶׁחֲבֵרֶיךָ יְקַיְּמוּהָ בְּיָדֶךָ. "וְאֶל בִּינָתְךָ אַל תִּשָּׁעֵן" (מִשְׁלֵי ג, ה): טו. רַבִּי יַנַּאי אוֹמֵר: אֵין בְּיָדֵינוּ לֹא מִשַּׁלְוַת הָרְשָׁעִים, וְאַף לֹא מִיִּסּוּרֵי הַצַּדִּיקִים. רַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ אוֹמֵר: הֱוֵי מַקְדִּים בִּשְׁלוֹם כָּל אָדָם. וֱהֱוֵי זָנָב לָאֲרָיוֹת, וְאַל תְּהִי רֹאשׁ לַשּׁוּעָלִים: טז. רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: הָעוֹלָם הַזֶּה דּוֹמֶה לִפְרוֹזְדוֹר בִּפְנֵי הָעוֹלָם הַבָּא. הַתְקֵן עַצְמְךָ בַּפְּרוֹזְדוֹר, כְּדֵי שֶׁתִּכָּנֵס לַטְּרַקְלִין: יז. הוּא הָיָה אוֹמֵר: יָפָה שָׁעָה אַחַת בִּתְשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְיָפָה שָׁעָה אַחַת שֶׁל קוֹרַת רוּחַ בָּעוֹלָם הַבָּא, מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה: יח. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַל תְּרַצֵּה אֶת חֲבֵרְךָ בִּשְׁעַת כַּעֲסוֹ, וְאַל תְּנַחֲמֵנּוּ בְּשָׁעָה שֶׁמֵּתוֹ מֻטָּל לְפָנָיו, וְאַל תִּשְׁאַל לוֹ בִּשְׁעַת נִדְרוֹ, וְאַל תִּשְׁתַּדֵּל לִרְאוֹתוֹ בִּשְׁעַת קְלְקָלָתוֹ: יט. שְׁמוּאֵל הַקָּטָן אוֹמֵר: "בִּנְפֹל אוֹיִבְךָ - אַל תִּשְׂמָח, וּבְכָּשְׁלוֹ - אַל יָגֵל לִבֶּךָ, פֶּן יִרְאֶה וְרַע בְּעֵינָיו - וְהֵשִׁיב מֵעָלָיו אַפּוֹ" (מִשְׁלֵי כד, יז-יח): כ. אֱלִישָׁע בֶּן אֲבוּיָה אוֹמֵר: הַלּוֹמֵד יֶלֶד לְמָה הוּא דּוֹמֶה? לִדְיוֹ כְּתוּבָה עַל נְיָר חָדָשׁ. וְהַלּוֹמֵד זָקֵן לְמָה הוּא דּוֹמֶה? לִדְיוֹ כְּתוּבָה עַל נְיָר מָחוּק. רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אִישׁ כְּפַר הַבַּבְלִי אוֹמֵר: הַלּוֹמֵד מִן הַקְּטַנִּים לְמָה הוּא דּוֹמֶה? לְאוֹכֵל עֲנָבִים קֵהוֹת וְשׁוֹתֶה יַיִן מִגִּתּוֹ. וְהַלּוֹמֵד מִן הַזְּקֵנִים לְמָה הוּא דּוֹמֶה? לְאוֹכֵל עֲנָבִים בְּשׁוּלוֹת וְשׁוֹתֶה יַיִן יָשָׁן. רַבִּי אוֹמֵר: אַל תִּסְתַּכֵּל בַּקַּנְקַן, אֶלָּא

בַּמֶּה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ. יֵשׁ קַנְקַן חָדָשׁ מָלֵא יָשָׁן, וְיָשָׁן – שֶׁאָפְלוּ חָדָשׁ אֵין בּוֹ: כא. רַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר אוֹמֵר: הַקִּנְאָה וְהַתַּאֲוָה וְהַכָּבוֹד – מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם: כב. הוּא הָיָה אוֹמֵר: הַיְלוּדִים לָמוּת, וְהַמֵּתִים לְהֶחָיוֹת, וְהַחַיִּים לִדּוֹן. לֵידַע לְהוֹדִיעַ וּלְהִוָּדַע שֶׁהוּא אֵל, הוּא הַיּוֹצֵר, הוּא הַבּוֹרֵא, הוּא הַמֵּבִין, הוּא הַדַּיָּן, הוּא עֵד, הוּא בַּעַל דִּין, וְהוּא עָתִיד לָדוּן. בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁאֵין לְפָנָיו לֹא עַוְלָה וְלֹא שִׁכְחָה וְלֹא מַשּׂוֹא פָּנִים, וְלֹא מִקַּח שֹׁחַד, שֶׁהַכֹּל שֶׁלּוֹ. וְדַע שֶׁהַכֹּל לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן. וְאַל יַבְטִיחֲךָ יִצְרְךָ שֶׁהַשְּׁאוֹל בֵּית מָנוֹס לָךְ, שֶׁעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹצָר, וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹלָד, וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה חַי, וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה מֵת, וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא:

מַסֶּכֶת אָבוֹת פֶּרֶק ה

א. בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר? וַהֲלֹא בְּמַאֲמָר אֶחָד יָכוֹל לְהִבָּרְאוֹת? אֶלָּא לְהִפָּרַע מִן הָרְשָׁעִים, שֶׁמְּאַבְּדִין אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת, וְלִתֵּן שָׂכָר טוֹב לַצַּדִּיקִים, שֶׁמְּקַיְּמִין אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת: ב. עֲשָׂרָה דוֹרוֹת מֵאָדָם וְעַד נֹחַ, לְהוֹדִיעַ כַּמָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם לְפָנָיו, שֶׁכָּל הַדּוֹרוֹת הָיוּ מַכְעִיסִין וּבָאִין, עַד שֶׁהֵבִיא עֲלֵיהֶם אֶת מֵי הַמַּבּוּל. עֲשָׂרָה דוֹרוֹת מִנֹּחַ וְעַד אַבְרָהָם, לְהוֹדִיעַ כַּמָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם לְפָנָיו, שֶׁכָּל הַדּוֹרוֹת הָיוּ מַכְעִיסִין וּבָאִין, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם וְקִבֵּל עָלָיו שְׂכַר כֻּלָּם: ג. עֲשָׂרָה נִסְיוֹנוֹת נִתְנַסָּה אַבְרָהָם אָבִינוּ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, וְעָמַד בְּכֻלָּם, לְהוֹדִיעַ כַּמָּה חִבָּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם: ד. עֲשָׂרָה נִסִּים נַעֲשׂוּ לַאֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, וַעֲשָׂרָה עַל הַיָּם. עֶשֶׂר מַכּוֹת הֵבִיא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עַל הַמִּצְרִיִּים בְּמִצְרַיִם, וְעֶשֶׂר עַל הַיָּם. עֲשָׂרָה נִסְיוֹנוֹת נִסּוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת הַמָּקוֹם בָּרוּךְ־הוּא בַּמִּדְבָּר, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר יד, כב): ״וַיְנַסּוּ אֹתִי זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי״: ה. עֲשָׂרָה נִסִּים נַעֲשׂוּ לַאֲבוֹתֵינוּ בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ: לֹא הִפִּילָה אִשָּׁה מֵרֵיחַ בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ, וְלֹא הִסְרִיחַ בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ מֵעוֹלָם, וְלֹא נִרְאָה זְבוּב בְּבֵית־הַמִּטְבָּחַיִם, וְלֹא אֵרַע קֶרִי לְכֹהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם־הַכִּפּוּרִים, וְלֹא כִבּוּ גִּשְׁמֵי אֵשׁ שֶׁל עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה, וְלֹא נָצְחָה הָרוּחַ אֶת עַמּוּד הֶעָשָׁן, וְלֹא נִמְצָא פְּסוּל בָּעֹמֶר וּבִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וּבְלֶחֶם־הַפָּנִים, עוֹמְדִים צְפוּפִים וּמִשְׁתַּחֲוִים רְוָחִים, וְלֹא הִזִּיק נָחָשׁ וְעַקְרָב בִּירוּשָׁלַיִם מֵעוֹלָם, וְלֹא אָמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ: ׳צַר לִי הַמָּקוֹם שֶׁאָלִין בִּירוּשָׁלַיִם׳: ו. עֲשָׂרָה דְּבָרִים נִבְרְאוּ בְּעֶרֶב־שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְאֵלּוּ הֵן: פִּי הָאָרֶץ, וּפִי הַבְּאֵר, וּפִי הָאָתוֹן, וְהַקֶּשֶׁת, וְהַמָּן, וְהַמַּטֶּה, וְהַשָּׁמִיר, וְהַכְּתָב, וְהַמִּכְתָּב, וְהַלּוּחוֹת. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף הַמַּזִּיקִין, וּקְבוּרָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, וְאֵילּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף צְבָת בִּצְבָת עֲשׂוּיָה: ז. שִׁבְעָה דְּבָרִים בַּגֹּלֶם,

וְשִׁבְעָה בֶּחָכָם. חָכָם אֵינוֹ מְדַבֵּר בִּפְנֵי מִי שֶׁהוּא גָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה וּבְמִנְיָן, וְאֵינוֹ נִכְנָס לְתוֹךְ דִּבְרֵי חֲבֵרוֹ, וְאֵינוֹ נִבְהָל לְהָשִׁיב, שׁוֹאֵל כָּעִנְיָן וּמֵשִׁיב כַּהֲלָכָה, וְאוֹמֵר עַל רִאשׁוֹן - רִאשׁוֹן, וְעַל אַחֲרוֹן - אַחֲרוֹן, וְעַל מַה שֶּׁלֹּא שָׁמַע - אוֹמֵר: 'לֹא שָׁמַעְתִּי', וּמוֹדֶה עַל הָאֱמֶת. וְחִלּוּפֵיהֶן בְּגִלָּם: ח. שִׁבְעָה מִינֵי פֵּרְעָנֻיּוֹת בָּאִין לָעוֹלָם עַל שִׁבְעָה גּוּפֵי עֲבֵרָה, מִקְצָתָן מְעַשְּׂרִין, וּמִקְצָתָן אֵינָן מְעַשְּׂרִין - רָעָב שֶׁל בַּצֹּרֶת בָּא; מִקְצָתָן רְעֵבִים וּמִקְצָתָן שְׂבֵעִים, גָּמְרוּ שֶׁלֹּא לְעַשֵּׂר - רָעָב שֶׁל מְהוּמָה וְשֶׁל בַּצֹּרֶת בָּא. וְשֶׁלֹּא לִטֹּל אֶת הַחַלָּה - רָעָב שֶׁל כְּלָיָה בָּא. דֶּבֶר בָּא לָעוֹלָם - עַל מִיתוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, שֶׁלֹּא נִמְסְרוּ לְבֵית־דִּין, וְעַל פֵּרוֹת שְׁבִיעִית. חֶרֶב בָּא לָעוֹלָם - עַל עִנּוּי הַדִּין, וְעַל עִוּוּת הַדִּין, וְעַל הַמּוֹרִים בַּתּוֹרָה, שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה: ט. חַיָּה רָעָה בָּאָה לָעוֹלָם - עַל שְׁבוּעַת שָׁוְא, וְעַל חִלּוּל הַשֵּׁם. גָּלוּת בָּא לָעוֹלָם - עַל עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְעַל גִּלּוּי־עֲרָיוֹת, וְעַל שְׁפִיכוּת־דָּמִים, וְעַל הַשְׁמָטַת הָאָרֶץ. בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים הַדֶּבֶר מִתְרַבֶּה: בָּרְבִיעִית, וּבַשְּׁבִיעִית וּבְמוֹצָאֵי־שְׁבִיעִית, וּבְמוֹצָאֵי חָג שֶׁבְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. בָּרְבִיעִית - מִפְּנֵי מַעְשַׂר עָנִי שֶׁבַּשְּׁלִישִׁית. בַּשְּׁבִיעִית - מִפְּנֵי מַעְשַׂר עָנִי שֶׁבַּשִּׁשִּׁית. וּבְמוֹצָאֵי־שְׁבִיעִית - מִפְּנֵי פֵּרוֹת שְׁבִיעִית. וּבְמוֹצָאֵי חָג שֶׁבְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה - מִפְּנֵי גֵּזֶל מַתָּנוֹת עֲנִיִּים: י. אַרְבַּע מִדּוֹת בָּאָדָם:

הָאוֹמֵר: 'שֶׁלִּי שֶׁלִּי, וְשֶׁלְּךָ שֶׁלָּךְ' - זוֹ מִדָּה בֵּינונִית. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: זוֹ מִדַּת סְדוֹם. 'שֶׁלִּי שֶׁלָּךְ וְשֶׁלְּךָ שֶׁלִּי' - עַם־הָאָרֶץ. 'שֶׁלִּי שֶׁלָּךְ, וְשֶׁלְּךָ שֶׁלָּךְ' - חָסִיד. 'שֶׁלִּי שֶׁלִּי, וְשֶׁלְּךָ שֶׁלִּי' - רָשָׁע: יא. אַרְבַּע מִדּוֹת בַּדֵּעוֹת: נוֹחַ לִכְעֹס וְנוֹחַ לִרְצוֹת - יָצָא שְׂכָרוֹ בְּהֶפְסֵדוֹ. קָשֶׁה לִכְעֹס וְקָשֶׁה לִרְצוֹת - יָצָא הֶפְסֵדוֹ בִּשְׂכָרוֹ. קָשֶׁה לִכְעֹס וְנוֹחַ לִרְצוֹת - חָסִיד. נוֹחַ לִכְעֹס וְקָשֶׁה לִרְצוֹת - רָשָׁע: יב. אַרְבַּע מִדּוֹת בַּתַּלְמִידִים: מַהֵר לִשְׁמֹעַ וּמַהֵר לְאַבֵּד - יָצָא שְׂכָרוֹ בְּהֶפְסֵדוֹ. קָשֶׁה לִשְׁמֹעַ וְקָשֶׁה לְאַבֵּד - יָצָא הֶפְסֵדוֹ בִּשְׂכָרוֹ. מַהֵר לִשְׁמֹעַ וְקָשֶׁה לְאַבֵּד - חָכָם. קָשֶׁה לִשְׁמֹעַ וּמַהֵר לְאַבֵּד - זֶה חֵלֶק רָע: יג. אַרְבַּע מִדּוֹת בְּנוֹתְנֵי צְדָקָה: הָרוֹצֶה שֶׁיִּתֵּן וְלֹא יִתְּנוּ אֲחֵרִים - עֵינוֹ רָעָה בְּשֶׁל אֲחֵרִים. יִתְּנוּ אֲחֵרִים וְהוּא לֹא יִתֵּן - עֵינוֹ רָעָה בְּשֶׁלּוֹ. יִתֵּן וְיִתְּנוּ אֲחֵרִים - חָסִיד. לֹא יִתֵּן וְלֹא יִתְּנוּ אֲחֵרִים - רָשָׁע: יד. אַרְבַּע מִדּוֹת בְּהוֹלְכֵי לְבֵית־הַמִּדְרָשׁ: הוֹלֵךְ וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה - שְׂכַר הֲלִיכָה בְּיָדוֹ. עוֹשֶׂה וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ - שְׂכַר מַעֲשֶׂה בְּיָדוֹ. הוֹלֵךְ וְעוֹשֶׂה - חָסִיד. לֹא הוֹלֵךְ וְלֹא עוֹשֶׂה - רָשָׁע: טו. אַרְבַּע מִדּוֹת בְּיוֹשְׁבִים לִפְנֵי חֲכָמִים: סְפוֹג, וּמַשְׁפֵּךְ, מְשַׂמֶּרֶת, וְנָפָה. סְפוֹג - שֶׁהוּא סוֹפֵג אֶת הַכֹּל. מַשְׁפֵּךְ - שֶׁמַּכְנִיס בָּזוֹ וּמוֹצִיא בָּזוֹ. מְשַׂמֶּרֶת - שֶׁמּוֹצִיאָה אֶת הַיַּיִן, וְקוֹלֶטֶת אֶת הַשְּׁמָרִים. וְנָפָה - שֶׁמּוֹצִיאָה אֶת הַקֶּמַח וְקוֹלֶטֶת אֶת הַסֹּלֶת: טז. כָּל אַהֲבָה שֶׁהִיא תְּלוּיָה בְּדָבָר: בָּטֵל

דָּבָר - בְּטֵלָה אַהֲבָה. וְשֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְּדָבָר - אֵינָהּ בְּטֵלָה לְעוֹלָם. אֵיזוֹ הִיא אַהֲבָה הַתְּלוּיָה בְּדָבָר? זוֹ אַהֲבַת אַמְנוֹן וְתָמָר. וְשֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְּדָבָר? זוֹ אַהֲבַת דָּוִד וְיהוֹנָתָן: יז. כָּל מַחֲלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם - סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם. וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם - אֵין סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם. אֵיזוֹ הִיא מַחֲלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם? זוֹ מַחֲלֹקֶת הִלֵּל וְשַׁמַּאי. וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם? זוֹ מַחֲלֹקֶת קֹרַח וְכָל עֲדָתוֹ: יח. כָּל הַמְזַכֶּה אֶת הָרַבִּים - אֵין חֵטְא בָּא עַל יָדוֹ. וְכָל הַמַּחֲטִיא אֶת הָרַבִּים - אֵין מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. מֹשֶׁה - זָכָה וְזִכָּה אֶת הָרַבִּים, זְכוּת הָרַבִּים תָּלוּי בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: (דְּבָרִים לג, כא): "צִדְקַת ה' עָשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל". יָרָבְעָם - חָטָא וְהֶחֱטִיא אֶת הָרַבִּים, חֵטְא הָרַבִּים תָּלוּי בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים־א טו, ל): "עַל חַטֹּאות יָרָבְעָם, אֲשֶׁר חָטָא וַאֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת יִשְׂרָאֵל": יט. כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ שִׁלְשָׁה דְּבָרִים הַלָּלוּ - מִתַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ. וּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֲחֵרִים - מִתַּלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע. עַיִן טוֹבָה, וְרוּחַ נְמוּכָה, וְנֶפֶשׁ שְׁפָלָה - מִתַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ. עַיִן רָעָה, וְרוּחַ גְּבוֹהָה, וְנֶפֶשׁ רְחָבָה - מִתַּלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע. מַה בֵּין תַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ לְתַלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע? תַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ - אוֹכְלִין בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְנוֹחֲלִין בָּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ח, כא): "לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ, וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא". אֲבָל תַּלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע - יוֹרְשִׁין גֵּיהִנֹּם, וְיוֹרְדִין לִבְאֵר שַׁחַת, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים נה, כד): "וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לִבְאֵר שַׁחַת, אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם, וַאֲנִי אֶבְטַח־בָּךְ": כ. יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא אוֹמֵר: הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר, וְקַל כַּנֶּשֶׁר, וְרָץ כַּצְּבִי, וְגִבּוֹר כָּאֲרִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אָבִיךָ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. הוּא הָיָה אוֹמֵר: עַז פָּנִים - לְגֵיהִנֹּם, וּבוּשֶׁת פָּנִים - לְגַן־עֵדֶן. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁתִּבָּנֶה עִירְךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: כא. הוּא הָיָה אוֹמֵר: בֶּן חָמֵשׁ שָׁנִים לַמִּקְרָא, בֶּן עֶשֶׂר לַמִּשְׁנָה, בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה לַמִּצְוֹת, בֶּן חָמֵשׁ עֶשְׂרֵה לַתַּלְמוּד, בֶּן שְׁמוֹנָה־עֶשְׂרֵה לַחֻפָּה, בֶּן עֶשְׂרִים לִרְדֹּף, בֶּן שְׁלֹשִׁים לַכֹּחַ, בֶּן אַרְבָּעִים לַבִּינָה, בֶּן חֲמִשִּׁים לָעֵצָה, בֶּן שִׁשִּׁים לַזִּקְנָה. בֶּן שִׁבְעִים לַשֵּׂיבָה, בֶּן שְׁמוֹנִים לַגְּבוּרָה, בֶּן תִּשְׁעִים לָשׂוּחַ, בֶּן מֵאָה כְּאִלּוּ מֵת וְעָבַר וּבָטֵל מִן הָעוֹלָם: כב. בֶּן בַּג בַּג אוֹמֵר: הָפֹךְ בָּהּ וַהֲפֹךְ בָּהּ, דְּכֹלָּא בַהּ. וּבַהּ תֶּחֱזֵי, וְסִיב וּבְלֵה בַהּ, וּמִנַּהּ לָא תְזוּעַ, שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה הֵימֶנָּה. בֶּן הֵא הֵא אוֹמֵר: לְפוּם צַעֲרָא אַגְרָא:

מַסֶּכֶת אָבוֹת פֶּרֶק ו

שָׁנוּ חֲכָמִים בִּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה, בָּרוּךְ שֶׁבָּחַר בָּהֶם וּבְמִשְׁנָתָם: א. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ - זוֹכֶה לִדְבָרִים הַרְבֵּה. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ כְּדַאי הוּא לוֹ. נִקְרָא רֵעַ, אָהוּב, אוֹהֵב אֶת

הַמָּקוֹם, אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת, מְשַׁמֵּחַ אֶת הַמָּקוֹם, מְשַׁמֵּחַ אֶת הַבְּרִיּוֹת. וּמַלְבַּשְׁתּוֹ עֲנָוָה וְיִרְאָה, וּמַכְשַׁרְתּוֹ לִהְיוֹת צַדִּיק וְחָסִיד וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן, וּמְרַחַקְתּוֹ מִן הַחֵטְא, וּמְקָרַבְתּוֹ לִידֵי זְכוּת, וְנֶהֱנִין מִמֶּנּוּ עֵצָה וְתוּשִׁיָּה, בִּינָה וּגְבוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ח, יד): ״לִי עֵצָה וְתוּשִׁיָּה, אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה״. וְנוֹתֶנֶת לוֹ מַלְכוּת וּמֶמְשָׁלָה וְחִקּוּר דִּין, וּמְגַלִּין לוֹ רָזֵי תּוֹרָה, וְנַעֲשֶׂה כְּמַעְיָן הַמִּתְגַּבֵּר, וּכְנָהָר שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵק, וֶהֱוֵי צָנוּעַ וְאָרֵךְ רוּחַ, וּמוֹחֵל עַל עֶלְבּוֹנוֹ, וּמְגַדַּלְתּוֹ וּמְרוֹמַמְתּוֹ עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים:

ב. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: בְּכָל יוֹם וָיוֹם בַּת קוֹל יוֹצֵאת מֵהַר חוֹרֵב וּמַכְרֶזֶת וְאוֹמֶרֶת: ׳אוֹי לָהֶם לַבְּרִיּוֹת מֵעֶלְבּוֹנָהּ שֶׁל תּוֹרָה׳ - שֶׁכָּל מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה נִקְרָא נָזוּף, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי יא, כב): ״נֶזֶם זָהָב בְּאַף חֲזִיר, אִשָּׁה יָפָה וְסָרַת טָעַם״. וְאוֹמֵר (שְׁמוֹת לב, טז): ״וְהַלֻּחֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה, וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא חָרוּת עַל הַלֻּחֹת״. אַל תִּקְרָא ״חָרוּת״ אֶלָּא ׳חֵרוּת׳, שֶׁאֵין לְךָ בֶּן־חוֹרִין אֶלָּא מִי שֶׁעוֹסֵק בְּתַלְמוּד תּוֹרָה. וְכָל מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה תָּדִיר - הֲרֵי זֶה מִתְעַלֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר כא, יט): ״וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת״: ג. הַלּוֹמֵד מֵחֲבֵרוֹ פֶּרֶק אֶחָד, אוֹ הֲלָכָה אַחַת, אוֹ פָּסוּק אֶחָד, אוֹ דִּבּוּר אֶחָד, אוֹ אֲפִלּוּ אוֹת אַחַת - צָרִיךְ לִנְהֹג בּוֹ כָּבוֹד, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּדָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא לָמַד מֵאֲחִיתֹפֶל, אֶלָּא שְׁנֵי דְּבָרִים בִּלְבָד - קְרָאוֹ רַבּוֹ אַלּוּפוֹ, וּמְיֻדָּעוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים נה, יד): ״וְאַתָּה אֱנוֹשׁ כְּעֶרְכִּי אַלּוּפִי וּמְיֻדָּעִי״. וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחֹמֶר: וּמַה דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא לָמַד מֵאֲחִיתֹפֶל אֶלָּא שְׁנֵי דְּבָרִים בִּלְבַד קְרָאוֹ רַבּוֹ אַלּוּפוֹ וּמְיֻדָּעוֹ, הַלּוֹמֵד מֵחֲבֵרוֹ פֶּרֶק אֶחָד, אוֹ הֲלָכָה אַחַת, אוֹ פָּסוּק אֶחָד, אוֹ דִּבּוּר אֶחָד, אוֹ אֲפִלּוּ אוֹת אַחַת - עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁצָּרִיךְ לִנְהֹג בּוֹ כָּבוֹד, וְאֵין כָּבוֹד אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ג, לה): ״כָּבוֹד חֲכָמִים יְנַחֲלוּ״, ״וּתְמִימִים יְנַחֲלוּ טוֹב״ (מִשְׁלֵי כח, י), וְאֵין ״טוֹב״ אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ד, ב): ״כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ״:

ד. כָּךְ הִיא דַּרְכָּהּ שֶׁל תּוֹרָה: פַּת בְּמֶלַח תֹּאכַל, וּמַיִם בִּמְשׂוּרָה תִּשְׁתֶּה, וְעַל הָאָרֶץ תִּישַׁן, וְחַיֵּי צַעַר תִּחְיֶה, וּבַתּוֹרָה אַתָּה עָמֵל, אִם אַתָּה עוֹשֶׂה כֵּן - ״אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ״ (תְּהִלִּים קכח, ב). ״אַשְׁרֶיךָ״ - בָּעוֹלָם הַזֶּה, ״וְטוֹב לָךְ״ - לָעוֹלָם הַבָּא:

ה. אַל תְּבַקֵּשׁ גְּדֻלָּה לְעַצְמְךָ, וְאַל תַּחְמֹד כָּבוֹד, יוֹתֵר מִלְּמוּדְךָ עֲשֵׂה; וְאַל תִּתְאַוֵּה לְשֻׁלְחָנָם שֶׁל מְלָכִים, שֻׁלְחָנְךָ גָּדוֹל מִשֻּׁלְחָנָם, וְכִתְרְךָ גָּדוֹל מִכִּתְרָם, וְנֶאֱמָן הוּא בַּעַל מְלַאכְתְּךָ שֶׁיְּשַׁלֵּם לְךָ שְׂכַר פְּעֻלָּתֶךָ: ו. גְּדוֹלָה תוֹרָה יוֹתֵר מִן הַכְּהֻנָּה וּמִן הַמַּלְכוּת, שֶׁהַמַּלְכוּת נִקְנֵית בִּשְׁלֹשִׁים מַעֲלוֹת, וְהַכְּהֻנָּה בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע, וְהַתּוֹרָה נִקְנֵית בְּאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה דְּבָרִים. וְאֵלּוּ הֵן: בְּתַלְמוּד, בִּשְׁמִיעַת הָאֹזֶן, בַּעֲרִיכַת שְׂפָתַיִם, בְּבִינַת הַלֵּב, בְּשִׂכְלוּת

הַלֵּב, בְּאֵימָה, בְּיִרְאָה, בַּעֲנָוָה, בְּשִׂמְחָה, בְּטָהֳרָה, בְּשִׁמּוּשׁ חֲכָמִים, בִּדְקְדּוּק חֲבֵרִים, וּבְפִלְפּוּל הַתַּלְמִידִים, בְּיִשּׁוּב, בַּמִּקְרָא, בַּמִּשְׁנָה, בְּמִעוּט סְחוֹרָה, בְּמִעוּט דֶּרֶךְ־אֶרֶץ, בְּמִעוּט תַּעֲנוּג, בְּמִעוּט שֵׁנָה, בְּמִעוּט שִׂיחָה, בְּמִעוּט שְׂחוֹק, בְּאֶרֶךְ אַפַּיִם, בְּלֵב טוֹב, בֶּאֱמוּנַת חֲכָמִים, וּבְקַבָּלַת הַיִּסּוּרִין, הַמַּכִּיר אֶת מְקוֹמוֹ, וְהַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, וְהָעוֹשֶׂה סְיָג לִדְבָרָיו, וְאֵינוֹ מַחֲזִיק טוֹבָה לְעַצְמוֹ, אָהוּב, אוֹהֵב אֶת הַמָּקוֹם, אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת, אוֹהֵב אֶת הַצְּדָקוֹת, אוֹהֵב אֶת הַמֵּישָׁרִים, אוֹהֵב אֶת הַתּוֹכָחוֹת, מִתְרַחֵק מִן הַכָּבוֹד, וְלֹא מֵגִיס לִבּוֹ בְּתַלְמוּדוֹ, וְאֵינוֹ שָׂמֵחַ בְּהוֹרָאָה, נוֹשֵׂא בְּעֹל עִם חֲבֵרוֹ, מַכְרִיעוֹ לְכַף־זְכוּת, מַעֲמִידוֹ עַל הָאֱמֶת, מַעֲמִידוֹ עַל הַשָּׁלוֹם, מִתְיַשֵּׁב לִבּוֹ בְּתַלְמוּדוֹ, שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב, שׁוֹמֵעַ וּמוֹסִיף, הַלּוֹמֵד עַל־מְנָת לְלַמֵּד, וְהַלּוֹמֵד עַל־מְנָת לַעֲשׂוֹת, הַמַּחְכִּים אֶת רַבּוֹ, וְהַמְכַוֵּן אֶת שְׁמוּעָתוֹ, וְהָאוֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ, הָא לָמַדְתָּ, שֶׁכָּל הָאוֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ מֵבִיא גְּאֻלָּה לָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (אֶסְתֵּר ב, כב): ״וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ בְּשֵׁם מָרְדֳּכָי״: ז. גְּדוֹלָה תוֹרָה שֶׁהִיא נוֹתֶנֶת חַיִּים לְעוֹשֶׂיהָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ד, כב): ״כִּי חַיִּים הֵם לְמֹצְאֵיהֶם, וּלְכָל בְּשָׂרוֹ מַרְפֵּא״. וְאוֹמֵר (שָׁם ג, ח): ״רְפָאוֹת תְּהִי לְשָׁרֶךָ וְשִׁקּוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ״. וְאוֹמֵר (שָׁם ג, יח): ״עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר״. וְאוֹמֵר (שָׁם א, ט): ״כִּי לִוְיַת חֵן הֵם לְרֹאשֶׁךָ וַעֲנָקִים לְגַרְגְּרֹתֶיךָ״. וְאוֹמֵר (שָׁם ד, ט): ״תִּתֵּן לְרֹאשְׁךָ לִוְיַת חֵן עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת תְּמַגְּנֶךָּ״. וְאוֹמֵר (שָׁם ט, יא): ״כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים״. וְאוֹמֵר (שָׁם ג, טז): ״אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד״. וְאוֹמֵר (שָׁם ג, ב): ״כִּי אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ״. וְאוֹמֵר (שָׁם ג, יז): ״דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם״: ח. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אוֹמֵר: הַנּוֹי, וְהַכֹּחַ, וְהָעֹשֶׁר, וְהַכָּבוֹד, וְהַחָכְמָה, וְהַזְּקָנָה, וְהַשֵּׂיבָה, וְהַבָּנִים - נָאֶה לַצַּדִּיקִים וְנָאֶה לָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם טז, לא): ״עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת שֵׂיבָה בְּדֶרֶךְ צְדָקָה תִּמָּצֵא״. וְאוֹמֵר (שָׁם כ, כט): ״תִּפְאֶרֶת בַּחוּרִים כֹּחָם וַהֲדַר זְקֵנִים שֵׂיבָה״. וְאוֹמֵר (שָׁם יד, כד): ״עֲטֶרֶת חֲכָמִים עָשְׁרָם״. וְאוֹמֵר (שָׁם יז, ו): ״עֲטֶרֶת זְקֵנִים בְּנֵי בָנִים וְתִפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם״. וְאוֹמֵר (יְשַׁעְיָה כד, כג): ״וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה, כִּי מָלַךְ ה׳ צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד״. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: אֵלּוּ שֶׁבַע מִדּוֹת שֶׁמָּנוּ חֲכָמִים לַצַּדִּיקִים, כֻּלָּם נִתְקַיְּמוּ בְּרַבִּי וּבְבָנָיו: ט. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן קִסְמָא: פַּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וּפָגַע בִּי אָדָם אֶחָד, וְנָתַן לִי שָׁלוֹם, וְהֶחֱזַרְתִּי לוֹ שָׁלוֹם. אָמַר לִי: ׳רַבִּי, מֵאֵיזֶה מָקוֹם אַתָּה?׳ אָמַרְתִּי לוֹ: ׳מֵעִיר

גְּדוֹלָה שֶׁל חֲכָמִים וְשֶׁל סוֹפְרִים אֲנִי׳. אָמַר לִי: ׳רַבִּי, רְצוֹנְךָ שֶׁתָּדוּר עִמָּנוּ בִּמְקוֹמֵנוּ, וַאֲנִי אֶתֵּן לְךָ אֶלֶף אֲלָפִים דִּינְרֵי זָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת׳. אָמַרְתִּי לוֹ: ׳בְּנִי, אִם אַתָּה נוֹתֵן לִי כָּל כֶּסֶף וְזָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, אֵינִי דָּר אֶלָּא בִּמְקוֹם תּוֹרָה, לְפִי שֶׁבְּשָׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם, אֵין מְלַוִּין לוֹ לָאָדָם לֹא כֶּסֶף, וְלֹא זָהָב, וְלֹא אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, אֶלָּא תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּלְבַד, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ו, כב): ״בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ, בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ״. ״בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ״ – בָּעוֹלָם הַזֶּה; ״בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ״ – בַּקֶּבֶר; ״וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ״ – לָעוֹלָם הַבָּא. וְכֵן כָּתוּב בְּסֵפֶר תְּהִלִּים עַל־יְדֵי דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל (תְּהִלִּים קיט, עב): ״טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף״. וְאוֹמֵר (חַגַּי ב, ח): ״לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב אָמַר ה׳ צְבָאוֹת״: י. חֲמִשָּׁה קִנְיָנִים קָנָה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, וְאֵלּוּ הֵן: תּוֹרָה – קִנְיָן אֶחָד, שָׁמַיִם וָאָרֶץ – קִנְיָן אֶחָד, אַבְרָהָם – קִנְיָן אֶחָד, יִשְׂרָאֵל – קִנְיָן אֶחָד, בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ – קִנְיָן אֶחָד. תּוֹרָה קִנְיָן אֶחָד, מִנַּיִן? דִּכְתִיב (מִשְׁלֵי ח, כב): ״ה׳ קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ קֶדֶם מִפְעָלָיו מֵאָז״. שָׁמַיִם וָאָרֶץ קִנְיָן אֶחָד, מִנַּיִן? דִּכְתִיב (יְשַׁעְיָה סו, א): ״כֹּה אָמַר ה׳: הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֲדֹם רַגְלָי, אֵי זֶה בַּיִת אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי וְאֵי־זֶה מָקוֹם מְנוּחָתִי״, וְאוֹמֵר (תְּהִלִּים קד, כד): ״מָה־רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה׳, כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ״. אַבְרָהָם קִנְיָן אֶחָד, מִנַּיִן? דִּכְתִיב (בְּרֵאשִׁית יד, יט): ״וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמַר בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ״. יִשְׂרָאֵל קִנְיָן אֶחָד, מִנַּיִן? דִּכְתִיב (שְׁמוֹת טו, יז): ״עַד יַעֲבֹר עַמְּךָ ה׳, עַד יַעֲבֹר עַם זוּ קָנִיתָ״, וְאוֹמֵר (תְּהִלִּים טז, ג): ״לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה וְאַדִּירֵי כָּל־חֶפְצִי־בָם״. בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ קִנְיָן אֶחָד, מִנַּיִן? שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת טו, יז): ״מִקְדָּשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ״. וְאוֹמֵר (תְּהִלִּים עח, נד): ״וַיְבִיאֵם אֶל גְּבוּל קָדְשׁוֹ הַר־זֶה קָנְתָה יְמִינוֹ״: יא. כָּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא בְרָאוֹ אֶלָּא לִכְבוֹדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה מג, ז): ״כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו, יְצַרְתִּיו אַף עֲשִׂיתִיו״. וְאוֹמֵר (שְׁמוֹת טו, יח): ״ה׳ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד״: רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַשְׁיָא אוֹמֵר: רָצָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה מב, כא): ״ה׳ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר״:

סְלִיק מַסֶּכֶת אָבוֹת

מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת פֶּרֶק א

א. הוֹרוּ בֵית־דִּין לַעֲבֹר עַל אַחַת מִכָּל מִצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, וְהָלַךְ הַיָּחִיד וְעָשָׂה שׁוֹגֵג עַל־פִּיהֶם, בֵּין שֶׁעָשׂוּ וְעָשָׂה

עִמָּהֶן, בֵּין שֶׁעָשׂוּ וְעָשָׂה אַחֲרֵיהֶן, בֵּין שֶׁלֹּא עָשׂוּ וְעָשָׂה - פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁתָּלָה בְּבֵית־דִּין. הוֹרוּ בֵּית־דִּין וְיָדַע אֶחָד מֵהֶן שֶׁטָּעוּ, אוֹ תַּלְמִיד וְהוּא רָאוּי לְהוֹרָאָה וְהָלַךְ וְעָשָׂה עַל־פִּיהֶן, בֵּין שֶׁעָשׂוּ וְעָשָׂה עִמָּהֶן, בֵּין שֶׁעָשׂוּ וְעָשָׂה אַחֲרֵיהֶן, בֵּין שֶׁלֹּא עָשׂוּ וְעָשָׂה - הֲרֵי זֶה חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא תָלָה בְּבֵית־דִּין. זֶה הַכְּלָל: הַתּוֹלֶה בְּעַצְמוֹ - חַיָּב. וְהַתּוֹלֶה בְּבֵית־דִּין - פָּטוּר: ב. הוֹרוּ בֵּית־דִּין, וְיָדְעוּ שֶׁטָּעוּ, וְחָזְרוּ בָהֶן, בֵּין שֶׁהֵבִיאוּ כַּפָּרָתָן, וּבֵין שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ כַּפָּרָתָן, וְהָלַךְ וְעָשָׂה עַל־פִּיהֶן - רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: סָפֵק. אֵיזֶהוּ סָפֵק? יָשַׁב לוֹ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ - חַיָּב. הָלַךְ לוֹ לִמְדִינַת הַיָּם - פָּטוּר. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: מוֹדֶה אֲנִי בָּזֶה שֶׁהוּא קָרוֹב לִפְטוּר מִן הַחוֹבָה. אָמַר לוֹ בֶּן עַזַּאי - מַה שָּׁנָה זֶה מִן הַיּוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ? שֶׁהַיּוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ אֶפְשָׁר הָיָה לוֹ שֶׁיִּשְׁמַע, וְזֶה לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁיִּשְׁמַע: ג. הוֹרוּ בֵּית־דִּין לַעֲקֹר אֶת כָּל הַגּוּף, אָמְרוּ: 'אֵין נִדָּה בַּתּוֹרָה', 'אֵין שַׁבָּת בַּתּוֹרָה', 'אֵין עֲבוֹדָה זָרָה בַּתּוֹרָה' - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין. הוֹרוּ לְבַטֵּל מִקְצָת וּלְקַיֵּם מִקְצָת - הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין. כֵּיצַד? אָמְרוּ יֵשׁ נִדָּה בַּתּוֹרָה, אֲבָל הַבָּא עַל שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם, פָּטוּר; יֵשׁ שַׁבָּת בַּתּוֹרָה, אֲבָל הַמּוֹצִיא מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת־הָרַבִּים, פָּטוּר; יֵשׁ עֲבוֹדָה זָרָה בַּתּוֹרָה אֲבָל הַמִּשְׁתַּחֲוֶה, פָּטוּר - הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ד, יג): "וְנֶעְלַם דָּבָר" - "דָּבָר" וְלֹא כָּל הַגּוּף: ד. הוֹרוּ בֵּית־דִּין, וְיָדַע אֶחָד מֵהֶן שֶׁטָּעוּ, וְאָמַר לָהֶן: 'טוֹעִין אַתֶּם'! אוֹ שֶׁלֹּא הָיָה מֻפְלָא שֶׁל בֵּית־דִּין שָׁם, אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶן גֵּר אוֹ מַמְזֵר אוֹ נָתִין אוֹ זָקֵן שֶׁלֹּא רָאָה לוֹ בָּנִים - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין, שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן: "עֵדָה" (שָׁם שָׁם), וְנֶאֱמַר לְהַלָּן: "עֵדָה" (בַּמִּדְבָּר לה, כד), מָה "עֵדָה" הָאֲמוּרָה לְהַלָּן - עַד שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם רְאוּיִין לְהוֹרָאָה, אַף "עֵדָה" הָאֲמוּרָה כָּאן - עַד שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם רְאוּיִין לְהוֹרָאָה. הוֹרוּ בֵּית־דִּין שׁוֹגְגִין, וְעָשׂוּ כָּל הַקָּהָל שׁוֹגְגִין - מְבִיאִין פָּר. מְזִידִין וְעָשׂוּ שׁוֹגְגִין - מְבִיאִין כִּשְׂבָּה וּשְׂעִירָה. שׁוֹגְגִין וְעָשׂוּ מְזִידִין - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין: ה. הוֹרוּ בֵּית־דִּין, וְעָשׂוּ כָּל הַקָּהָל אוֹ רֻבָּן עַל־פִּיהֶם - מְבִיאִין פָּר. וּבַעֲבוֹדָה זָרָה - מְבִיאִין פַּר וּשְׂעִיר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁנֵים־עָשָׂר שְׁבָטִים מְבִיאִין שְׁנֵים־עָשָׂר פָּרִים, וּבַעֲבוֹדָה זָרָה - מְבִיאִין שְׁנֵים־עָשָׂר פָּרִים וּשְׁנֵים־עָשָׂר שְׂעִירִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שִׁלְשָׁה־עָשָׂר פָּרִים, וּבַעֲבוֹדָה זָרָה - שִׁלְשָׁה־עָשָׂר פָּרִים וּשְׁלשָׁה־עָשָׂר שְׂעִירִים, פַּר וְשָׂעִיר לְכָל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט, פַּר וְשָׂעִיר לְבֵית־דִּין. הוֹרוּ בֵּית־דִּין, וְעָשׂוּ שִׁבְעָה שְׁבָטִים אוֹ רֻבָּן עַל־פִּיהֶם - מְבִיאִים פָּר. וּבַעֲבוֹדָה זָרָה מְבִיאִין פַּר וְשָׂעִיר - דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שִׁבְעָה שְׁבָטִים שֶׁחָטְאוּ, מְבִיאִים שִׁבְעָה פָּרִים. וּשְׁאָר שְׁבָטִים שֶׁלֹּא חָטְאוּ - מְבִיאִין עַל־יְדֵיהֶן פָּר, שֶׁאַף אֵלּוּ שֶׁלֹּא

חָטְאוּ, מְבִיאִין עַל־יְדֵי הַחוֹטְאִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׁמוֹנָה פָּרִים. וּבַעֲבוֹדָה זָרָה – שְׁמוֹנָה פָּרִים וּשְׁמוֹנָה שְׂעִירִים. פַּר וְשָׂעִיר לְכָל שֵׁבֶט וָשֵׁבֶט, וּפַר וְשָׂעִיר לְבֵית־דִּין. הוֹרוּ בֵית־דִּין שֶׁל אֶחָד מִן הַשְּׁבָטִים, וְעָשָׂה אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט עַל־פִּיהֶם – אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט הוּא חַיָּב, וּשְׁאָר כָּל הַשְּׁבָטִים – פְּטוּרִים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין חַיָּבִים, אֶלָּא עַל הוֹרַאַת בֵּית־דִּין הַגָּדוֹל בִּלְבָד, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ד, יג): "וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ", וְלֹא עֲדַת אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט:

מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת פֶּרֶק ב

א. הוֹרָה כֹּהֵן מָשִׁיחַ לְעַצְמוֹ: שׁוֹגֵג וְעָשָׂה שׁוֹגֵג – מֵבִיא פַּר, שׁוֹגֵג וְעָשָׂה מֵזִיד, מֵזִיד וְעָשָׂה שׁוֹגֵג – פָּטוּר; שֶׁהוֹרָאַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ לְעַצְמוֹ, כְּהוֹרָאַת בֵּית־דִּין לַצִּבּוּר: ב. הוֹרָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְעָשָׂה בִּפְנֵי עַצְמוֹ – מִתְכַּפֵּר לוֹ בִּפְנֵי עַצְמוֹ. הוֹרָה עִם הַצִּבּוּר, וְעָשָׂה עִם הַצִּבּוּר – מִתְכַּפֵּר לוֹ עִם הַצִּבּוּר. שֶׁאֵין בֵּית־דִּין חַיָּבִים, עַד שֶׁיּוֹרוּ לְבַטֵּל מִקְצָת וּלְקַיֵּם מִקְצָת, וְכֵן הַמָּשִׁיחַ. וְלֹא בַּעֲבוֹדָה זָרָה, עַד שֶׁיּוֹרוּ לְבַטֵּל מִקְצָת וּלְקַיֵּם מִקְצָת: ג. אֵין חַיָּבִין אֶלָּא עַל הֶעְלֵם דָּבָר עִם שִׁגְגַת הַמַּעֲשֶׂה, וְכֵן הַמָּשִׁיחַ. וְלֹא בַּעֲבוֹדָה זָרָה אֵין חַיָּבִין, אֶלָּא עַל הֶעְלֵם דָּבָר עִם שִׁגְגַת הַמַּעֲשֶׂה. אֵין בֵּית־דִּין חַיָּבִין עַד שֶׁיּוֹרוּ בְּדָבָר שֶׁזְּדוֹנוֹ כָּרֵת וְשִׁגְגָתוֹ חַטָּאת. וְכֵן הַמָּשִׁיחַ. וְלֹא בַּעֲבוֹדָה זָרָה, עַד שֶׁיּוֹרוּ עַל דָּבָר שֶׁזְּדוֹנוֹ כָּרֵת וְשִׁגְגָתוֹ חַטָּאת: ד. אֵין חַיָּבִין עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ, וְאֵין מְבִיאִין אָשָׁם תָּלוּי עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ. אֲבָל חַיָּבִין עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבַּנִּדָּה, וּמְבִיאִין אָשָׁם תָּלוּי עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבַּנִּדָּה. אֵיזוֹ הִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁבַּנִּדָּה? פְּרוֹשׁ מִן הַנִּדָּה. וּמִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה – לֹא תָבוֹא אֶל הַנִּדָּה: ה. אֵין חַיָּבִין עַל שְׁמִיעַת הַקּוֹל, וְעַל בְּטוּי שְׂפָתַיִם, וְעַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. וְהַנִּשְׁיא כַּיּוֹצֵא בָּהֶם, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: הַנָּשִׂיא חַיָּב בְּכֻלָּן חוּץ מִשְּׁמִיעַת הַקּוֹל, שֶׁהַמֶּלֶךְ לֹא דָן וְלֹא דָנִין אוֹתוֹ, לֹא מֵעִיד וְלֹא מְעִידִין אוֹתוֹ: ו. כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁחַיָּבִין עַל זְדוֹנָן כָּרֵת וְעַל שִׁגְגָתָן חַטָּאת – הַיָּחִיד מֵבִיא כִּשְׁבָּה וּשְׂעִירָה, וְהַנָּשִׂיא – שָׂעִיר, וּמָשִׁיחַ וּבֵית־דִּין מְבִיאִין פַּר. וּבַעֲבוֹדָה זָרָה – הַיָּחִיד וְהַנָּשִׂיא וְהַמָּשִׁיחַ מְבִיאִין שְׂעִירָה, וּבֵית־דִּין – פַּר וְשָׂעִיר, פַּר לְעוֹלָה וְשָׂעִיר לְחַטָּאת: ז. אָשָׁם תָּלוּי – הַיָּחִיד וְהַנָּשִׂיא חַיָּבִין, וּמָשִׁיחַ וּבֵית־דִּין פְּטוּרִים. אָשָׁם וַדַּאי – הַיָּחִיד וְהַנָּשִׂיא וְהַמָּשִׁיחַ חַיָּבִין, וּבֵית־דִּין פְּטוּרִין. עַל שְׁמִיעַת הַקּוֹל וְעַל בְּטוּי שְׂפָתַיִם וְעַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו – בֵּית־דִּין פְּטוּרִין, וְהַיָּחִיד וְהַנָּשִׂיא וְהַמָּשִׁיחַ חַיָּבִין; אֶלָּא שֶׁאֵין כֹּהֵן גָּדוֹל חַיָּב עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. וּמָה הֵן מְבִיאִין? קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַנָּשִׂיא מֵבִיא שָׂעִיר:

מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת פֶּרֶק ג

א. כֹּהֵן מָשִׁיחַ שֶׁחָטָא, וְאַחַר־כָּךְ עָבַר מִמְּשִׁיחוּתוֹ, וְכֵן נָשִׂיא שֶׁחָטָא, וְאַחַר־כָּךְ עָבַר מִגְּדֻלָּתוֹ - כֹּהֵן מָשִׁיחַ מֵבִיא פַּר, וְהַנָּשִׂיא מֵבִיא שָׂעִיר: ב. כֹּהֵן מָשִׁיחַ שֶׁעָבַר מִמְּשִׁיחוּתוֹ וְאַחַר־כָּךְ חָטָא, וְכֵן הַנָּשִׂיא שֶׁעָבַר מִגְּדֻלָּתוֹ וְאַחַר־כָּךְ חָטָא - כֹּהֵן מָשִׁיחַ מֵבִיא פַּר, וְהַנָּשִׂיא כְּהֶדְיוֹט: ג. חָטְאוּ עַד שֶׁלֹּא נִתְמַנּוּ, וְאַחַר־כָּךְ נִתְמַנּוּ - הֲרֵי אֵלּוּ כְּהֶדְיוֹט. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם נוֹדַע לָהֶם עַד שֶׁלֹּא נִתְמַנּוּ - חַיָּבִין. וּמִשֶּׁנִּתְמַנּוּ - פְּטוּרִין. וְאֵיזֶהוּ הַנָּשִׂיא? זֶה הַמֶּלֶךְ, שֶׁנֶּאֱמַר: (וַיִּקְרָא ד, כב): "וְעָשָׂה אַחַת מִכָּל מִצוֹת ה' אֱלֹהָיו" - נָשִׂיא שֶׁאֵין עַל גַּבָּיו אֶלָּא ה' אֱלֹהָיו: ד. וְאֵיזֶהוּ הַמָּשִׁיחַ? הַמָּשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, לֹא הַמֻּרְבֶּה בִּבְגָדִים. אֵין בֵּין כֹּהֵן הַמָּשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה לְמֻרְבֶּה בְּגָדִים, אֶלָּא פַּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת. וְאֵין בֵּין כֹּהֵן מְשַׁמֵּשׁ לְכֹהֵן שֶׁעָבַר, אֶלָּא פַּר יוֹם־הַכִּפּוּרִים וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה. זֶה וָזֶה שָׁוִין בַּעֲבוֹדַת יוֹם־הַכִּפּוּרִים, וּמְצֻוִּין עַל הַבְּתוּלָה, וְאַסּוּרִין עַל הָאַלְמָנָה, וְאֵינָן מְטַמְּאִין בִּקְרוֹבֵיהֶן, וְלֹא פוֹרְעִין, וְלֹא פּוֹרְמִין, וּמַחֲזִירִין אֶת הָרוֹצֵחַ: ה. כֹּהֵן גָּדוֹל פּוֹרֵם מִלְּמַטָּה, וְהֶהֱדְיוֹט מִלְּמַעְלָה. כֹּהֵן גָּדוֹל מַקְרִיב אוֹנֵן וְלֹא אוֹכֵל, וְהֶהֱדְיוֹט לֹא מַקְרִיב וְלֹא אוֹכֵל: ו. כָּל הַתָּדִיר מֵחֲבֵרוֹ - קוֹדֵם אֶת חֲבֵרוֹ. וְכָל הַמְקֻדָּשׁ מֵחֲבֵרוֹ - קוֹדֵם אֶת חֲבֵרוֹ. פַּר הַמָּשִׁיחַ וּפַר הָעֵדָה עוֹמְדִים - פַּר הַמָּשִׁיחַ קוֹדֵם לְפַר הָעֵדָה בְּכָל מַעֲשָׂיו: ז. הָאִישׁ קוֹדֵם לָאִשָּׁה לְהַחֲיוֹת וּלְהָשִׁיב אֲבֵדָה, וְהָאִשָּׁה קוֹדֶמֶת לָאִישׁ לִכְסוּת וּלְהוֹצִיאָה מִבֵּית הַשֶּׁבִי. בִּזְמַן שֶׁשְּׁנֵיהֶם עוֹמְדִים לְקַלְקָלָה - הָאִישׁ קוֹדֵם לָאִשָּׁה: ח. כֹּהֵן קוֹדֵם לְלֵוִי, לֵוִי לְיִשְׂרְאֵל, יִשְׂרְאֵל לְמַמְזֵר, וּמַמְזֵר לְנָתִין, וְנָתִין לְגֵר, וְגֵר לְעֶבֶד מְשֻׁחְרָר. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁכֻּלָּן שָׁוִין. אֲבָל אִם הָיָה מַמְזֵר תַּלְמִיד חָכָם וְכֹהֵן גָּדוֹל עַם־הָאָרֶץ - מַמְזֵר תַּלְמִיד חָכָם קוֹדֵם לְכֹהֵן גָּדוֹל עַם־הָאָרֶץ:

סְלִיק מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת
וְכֻלָּא סֵדֶר נְזִיקִין בְּסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא

שַׁלִּיט עַל אַרְבַּע, וְעַל כָּךְ רָזָא תָּנִינָן אֲתַר דְּמָארֵיהוֹן
דְּשִׁי"ן דְּתֵלַת כְּתְרִין, וְשִׁי"ן דְּאַרְבַּע כְּתְרִין, תְּלָתָא מִלָּכִין
שַׁלִּיטִין בְּגוּפָא תְּפִילִין עֲלַוּ לוֹן רְשׁוּ לְקַיְּימָא בֵּיהּ, בְּגִין
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָּא, אִלֵּין תְּפִילִין דְּרֵישָׁא, תְּפִילִין דִּדְרוֹעָא
אַרְבַּע פָּרְשִׁיִּין. לְבָא רָכִיב הוּגְמָא דְּרְתִיכָא תַּתָּאָה וְתַתָּאָה רָכִיב.
עוֹד תָּנִינָן דָּא רְכִיבָא דִּדְרוֹעָא לְתַתָּא. וְלִבָּא רָכִיב, הוּגְמָא
דְּאִיהוּ לְתַתָּא וְאִתְמַסְּרוּן בִּידֵיהּ לְאַעֲלָאָה לוֹן כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא,
כָּךְ לִבָּא הוּא רָכִיב לְתַתָּא וְאִתְמַסְּרוּ בִידוֹי כָּל אֵבְרֵי גוּפָא.
וְעֵילָּא מִנֵּיהּ אַרְבַּע פָּרְשִׁיִּין עַל מוֹחָא דְּרֵישָׁא אִיהוּ, אֲבָל
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁלִּיטָא עִלָּאָה מַלְכָּא מִכֻּלָּא. (רות ב) וְרָזָא
דְּחָכְמְתָא דָּא, הוּא כְּגַוְונָא דְּמַקְדְּשָׁא דִּכְתִיב וַעֲשֵׂה כְּרוֹב
אֶחָד מִקָּצָה מִזֶּה וּכְרוֹב אֶחָד מִקָּצָה. וַעֲלַיְיהוּ דִּיוּרֵיהּ דְּמַלְכָּא
בְּאַרְבַּע אַתְוָון תְּרֵין רְתִיכִין. וּכְהַאי גַּוְונָא לְבָא וּמוֹחָא, לְבָא
מִבָּאן וּמוֹחָא מִכָּאן וַעֲלַיְיהוּ מְדוֹרֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
שְׁלִיחָן דְּמָארֵי עַלְמָא כְּאינוּן

תָּנִינָן אֲתַר דְּמָארֵיהוֹן
דְּשִׁי"ן דִּתְלַת כְּתְרִין, וְשִׁי"ן
דְּאַרְבַּע כְּתְרִין, תְּלָתָא מִלָּכִין
עַלְמָא, צַדִּיקִים גְּמוּרִים לֵית
לוֹן רְשׁוּ לְקַיְּימָא בֵּיהּ, בְּגִין
דְּאִינוּן קְרִיבִין לְמַלְכָּא יַתִּיר
מִכֻּלְהוּ, וְאִינוּן מָשְׁכֵי עֲלַיְיהוּ
בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא יַתִּיר וּבְחֵילָא
סַגְיָא לְאִתְקָרְבָא לְמַלְכָּא. תָּא
חֲזֵי כַּמָּה אַתְרִין מְתוּקָנִין לֵיהּ
לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהוּא
עַלְמָא, וּכְכֻלְּהוּ בֵּי מוֹתָבֵי לוֹן
לְצַדִּיקִים. כָּל חַד וְחַד לְפוּם
דַּרְגֵּיהּ כְּדְקָא חֲזֵי לֵיהּ. כְּתִיב
(תהלים סה) אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב
יִשְׁכֹּן חַצֵּרֶיךָ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא קָרִיב לוֹן לְגַבֵּיהּ דְּסָלְקִין
אִינוּן נִשְׁמָתִין מִתַּתָּא לְעֵילָּא
וּלְאִתְאַחֲדָא בְּאַחְסַנְתֵּיהוֹן
דְּאִתְתַּקְנָן לְהוֹ. יִשְׁכֹּן חַצֵּרֶיךָ,
אִלֵּין אַתְרִין וְדַרְגִּין לְבַר,
וּמַאן אִינוּן, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר
(זכריה ג) וְנָתַתִּי לְךָ מַהֲלְכִים בֵּין
הָעוֹמְדִים הָאֵלֶּה. וְהַאי הוּא
דַּרְגָּא בֵּין קַדִּישִׁין עִלָּאִין.
וּמַאן דְּזַכָּאִין לְדַרְגָּא דָּא אִינוּן
שְׁלִיחָן דְּמָארֵי עַלְמָא כְּאִינוּן

מַלְאָכִין וְעָבְדִין שְׁלִיחוּתָא בְּאַרְבַּע (ד"א אַרְבַּע) פָּרְשִׁיָּין.
תָּדִיר בִּרְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן, אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מִכָּאן וּלְהָלְאָה
בְּגִין דְּאִלֵּין אִתְקַדְּשׁוּ תָּדִיר רָזֵי דְּכִתְרֵי אַתְוָותָא וּפָרְשָׁיָין
בִּקְדוּשָׁה וְלָא אִסְתָּאֲבוּ. בְּגוּפַיְיהוּ וּרְצוּעוֹתֵיהוֹן. הַלָּכָה
כְּגַוְונָא דָּא מַאן דְּאִסְתָּאַב לְמשֶׁה מִסִּינַי וּרְמִיזָא דִּלְהוֹן
בְּהַאי עַלְמָא אִיהוּ מָשִׁיךְ אִתְגְּלֵי וְטַעְמָא דְּכֹלָּא בְּתַלַּת
עֲלֵיהּ רוּחַ מְסָאֲב, וְכַד נָפַק עֲשַׂר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי. אֲמַר רַבִּי
נִשְׁמָתֵיהּ מִנֵּיהּ מְסָאֲבִין לֵיהּ יְהוּדָה אִלְמָלֵא לָא אֲתֵינָא אֶלָּא
וּמְדוֹרֵיהּ בֵּין אינוּן מְסָאֲבִין בְּדִיל רָזָא דָּא דַּיְיִ. אֲמָרוּ לֵיהּ
וְאִלֵּין אינוּן מַזִּיקִין דְּעַלְמָא. זַכָּאָה חוּלָקָךְ לְעַלְמָא דְּאָתֵי דְּכָל
כְּמָה דְּאִתְמְשַׁךְ בַּר נָשׁ גַּרְמֵיהּ רָזָא לָא אָנִיס לָךְ. אֲמָרוּ לֵיהּ
בְּהַאי עַלְמָא הָכֵי הוּא אֲתֵינָא [דף קל ע"א] קַמֵּיהּ דְּמַר
מְדוֹרֵיהּ וְאִתְמְשַׁךְ בְּהַהוּא לְמִנְדַּע רָזָא דְּהַאי פְּסוּקָא וַיּוֹסֶף
עַלְמָא וְאינוּן רוּחֵי מְסָאֲבֵי אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וּשְׁמָהּ
מְסָאֲבִין לֵיהּ וְאָעֲלִין לֵיהּ קְטוּרָה. אֲמַר פִּירוּשָׁא דְּהַאי
לַגֵּיהִנֹּם. תָּא חֲזֵי מַאן פְּסוּקָא כְּמָה דְּגָלוּ חַבְרָנָא מָארֵי
דְּאִתְקַדַּשׁ וְנָטִיר גַּרְמֵיהּ בְּהַאי מַתְנִיתִין, דְּכַד נְשְׁמָתָא יָתֵי
עַלְמָא דְּלָא אִסְתָּאַב. מְדוֹרֵיהּ בְּהַהוּא גּוּפָא קַדִּישָׁא דִּילָהּ, הָא
בְּהַהוּא עַלְמָא בֵּין אינוּן מִלַּיָּא הַוּוֹ עַל חַיָּבַיָּא דִּיקוּמוּן
קַדִּישִׁין [דף קל ע"א] עִלָּאִין וְיִכְשְׁרוּן עוֹבָדִין וְיִתֵּן לְהוֹ מְזוֹנָא
וְעָבְדִין שְׁלִיחוּתָא תָּדִיר, יְקָרָא דִּילֵיהּ דִּנְדָעוּן וְיִתּוּבוּן
וְאִלֵּין קַיְימֵי בַּחֲצַר כְּמָא דְּאַתְּ
אָמַר (שמות כז) אֶת חֲצַר הַמִּשְׁכָּן. וְאִית אָחֳרָנִין דְּאינוּן לְגוֹ
יַתִּיר, דְּלָאו אינוּן בַּחֲצַר אֶלָּא בְּבֵיתָא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (תהלים
סה) נִשְׂבְּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ. אֲמַר דָּוִד נִשְׂבְּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ, כֵּיוָן
דְּאָמַר יִשְׂכֹּן חֲצֵרֶיךָ, אַמַּאי כְּתִיב נִשְׂבְּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ, יִשְׂבַּע

וְיִזְכּוֹן זְכוּתָא שְׁלֵימְתָא. וְכַד חָמָא בְּטוּב בֵּיתֵךְ מִיבָּעֵי לֵיהּ כְּמָה שְׁלֹמֹה דָּא הֲוָה סַגֵּי (ד"א תַּוָּה סַגֵּי) וַאֲמַר (קהלת ח) וּבְכֵן רָאִיתִי רְשָׁעִים קְבוּרִים וָבָאוּ וּמִמְּקוֹם קָדוֹשׁ יְהַלֵּכוּ, שֶׁיָּבְאוּ וְיִחְיוּ מִמְּקוֹם קָדוֹשׁ. וְתָנִינָן אֲמַר רַבִּי אַבָּא אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן כְּתִיב (ירמיה ג) הֲיַהֲפֹךְ כּוּשִׁי עוֹרוֹ וְנָמֵר חַבַּרְבֻּרְתָּיו, כָּךְ הָרְשָׁעִים שֶׁלֹּא זָכוּ לָשׁוּב בָּעוֹלָם הַזֶּה וּלְהַקְטִיר מַעֲשִׂים טוֹבִים לְעוֹלָם לֹא יְקַטִּירוּ בָּעוֹלָם הַבָּא. רְאֵה מַה כְּתִיב וַיּוֹסֶף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה, וְשָׁרוֹצָה לַעֲשׂוֹת לָהֶם נְשָׁמָה מִנְּהוֹרָא דְּחַבְרֵיהּ, כְּמָה לְגוּפָם וּלְקָרְבָּם בִּתְשׁוּבָה, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן. אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר תָּא חֲזֵי מַה כְּתִיב וַתֵּלֶד לוֹ אֶת זִמְרָן וְאֶת יָקְשָׁן, הַרְבֵּה מַעֲשִׂים רָעִים עַד שֶׁנִּגְרָשִׁים מִן הָעוֹלָם כְּתִיב וַיְשַׁלְּחֵם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ. וְעַלֵּיהֶם נֶאֱמַר (דניאל יב) וְרַבִּים מִישְׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ וגו', וְעַל הָאֲחֵרִים נֶאֱמַר וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִירוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וגו'. אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה הַאי מַשְׁמַע עַל דְּאִתְמְשִׁיךְ תְּדִיר וְכִפּוּם עוֹבָדֵי בְּטוּב בֵּיתֵךְ מִיבָּעֵי לֵיהּ כְּמָה דְּכְתִיב יִשְׁכֹּן. אֶלָּא הָא תְּנִינָן לֵית יְשִׁיבָה בַּעֲזָרָה אֶלָּא לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד בִּלְחוֹדַיְיהוּ. וְאִית אֲתַר לַחֲסִידֵי עֶלְיוֹנִין דְּעַיְילֵי לְגוֹ, וּמַאי אִינּוּן, כְּדְכְתִיב (במדבר ג) וְהַחוֹנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קֵדְמָה לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד מִזְרָחָה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו וגו'. וְכַמָּה מְדוֹרִין עַל מְדוֹרִין וּנְהוֹרִין עַל נְהוֹרִין מִתְפָּרְשָׁן בְּהַהוּא עַלְמָא, וְכָל חַד אִכְסִיף מִנְּהוֹרָא דְּחַבְרֵיהּ, כְּמָה לְגוּפָם וּלְקָרְבָּם בִּתְשׁוּבָה, כְּמָא דְּעוֹבָדִין אִתְפָּרְשָׁן בְּהַאי עַלְמָא הָכִי נָמֵי דּוּכְתִין וּנְהוֹרִין מִתְפָּרְשָׁן בְּהַהוּא עַלְמָא. וְתָא חֲזֵי הָא אִתְּמַר דַּאֲפִילּוּ בְּהַאי עַלְמָא כַּד בַּר נָשׁ נָאִים עַל עַרְסֵיהּ, וְנִשְׁמָתִין אִצְטְרִיכוּ לְאִתְשׁוֹטְטָא בְּעַלְמָא וּנְפָקוּ מִגּוֹ גּוּפָא, לָאו כָּל נִשְׁמָתָא וְנִשְׁמָתָא סַלְקָא וְשַׁטְיָא לְמֶחֱזֵי בִּיקָר סִבָּר אַפֵּי דְּעַתִּיק יוֹמִין, אֶלָּא כְּמָא דְּאִתְמְשִׁיךְ תְּדִיר וְכִפּוּם עוֹבָדֵי

הָכִי נְשְׁמָתִיהּ סָלְקָא. אִי פָּרְשָׁתָא, וּמַשְׁמַע דְּאוֹתוֹ זְמַן אִסְתָּאַב אִיהוּ נָאִים וְנִשְׁמָתָא (נִקְרָא) אָבַד שָׁם (הַנִּשְׁמָה) אַבְרָהָם, נָפְקָא וְכָל אִינּוּן רוּחִין וּבְמִקּוֹמוֹ נִקְרֵאת יִצְחָק מְסָאֲבִין נָקְטִין לָהּ וְאִתְדַּבְּקַת כְּדְקָאֲמָרָן, הַדָּא הוּא דִכְתִיב בְּהוֹ בְּאִינּוּן דַּרְגִּין תַּתָּאִין וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ דְּשָׁטְיִין בְּעַלְמָא וְאִינּוּן אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ, וַיֵּשֶׁב מוֹדְיעִין לָהּ מִלִּין דְּאִינּוּן יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחַי רֹאִי. עִם קְרִיבִין לְמֵיתֵי בְּעַלְמָא, יְדִיעַת הַחַי שֶׁהוּא חַי הָעוֹלָמִים וּלְזִמְנִין דְּמוֹדְעִין לָהּ מִלִּין לָדַעַת וּלְהַשִּׂיג מַה שֶּׁלֹּא הִשִּׂיג כְּדִבָּן וְחַיְיכָן בְּהּ וְהָא בָּעוֹלָם הַזֶּה הַדָּא הוּא דִכְתִיב אוֹקְמוּהָ. וְאִי זָכֵי בַּר נָשׁ כַּד (ישעיה יא) כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אִיהוּ נָאִים וְנִשְׁמָתִיהּ סָלְקָא (עַד כָּאן מִדְּרָשׁ הַנֶּעֱלָם) אֶת יי׳: אָזְלָא וְשָׁטְיָא וּבָקְעָא בֵּין אִלֵּין רוּחִין מְסָאֲבִין, וְכֻלְּהוּ מַכְרִיזִין וְאָמְרִין פַּנּוּן אֲתַר פַּנּוּן לָאו דָּא מִסְטָרָא, וְאִיהִי סָלְקָא בֵּין אִינּוּן קַדִּישִׁין וּמוֹדְעִי לָהּ מִלָּה חָדָא דְּקִשׁוֹט. וְכַד נָחֲתָא כָּל אִינּוּן חַבִּילִין טְרִיקִין בָּעָאן לְאִתְקָרְבָא בַּהֲדָהּ לְמִנְדַּע הַהִיא מִלָּה, [חָדָא] וְאִינּוּן מוֹדְעִין לָהּ מִלִּין אָחֳרָנִין, וְהַהִיא מִלָּה דְּנָטְלָא גּוֹ אִינּוּן קַדִּישִׁין בֵּין אִינּוּן [דף קל ע"ב] אָחֳרָנִין אִיהוּ כְּעִבּוּרָא גּוֹ תִּיבְנָא. וְהַאי מַאן אִיהוּ דְּזָכֵי יַתִּיר בְּעוֹד דְּאִיהוּ קָאֵים וְנִשְׁמָתָא קַיְימָא בְּהַאי עָלְמָא. כְּגַוְונָא דָּא כַּד נָפְקִין נִשְׁמָתִין מִגּוּפָא מֵהַאי עָלְמָא, בָּעָאן לְסַלָּקָא, וְכַמָּה תַּרְעִין חַבִּילֵי טְהִירִין קַיְימֵי, אִי אִינּוּן מִסְטַרַיְיהוּ כֻּלְּהוּ אָחֲדִין בְּהוֹ בְּאִינּוּן נַפְשָׁאן וּמָסְרֵי לוֹן בִּידָא דִּדּוּמָה לְאַעְלָא לוֹן בַּגֵּיהִנֹּם. וּלְבָתַר סָלְקָן וְאָחֲדָן בְּהוֹ וְאִינּוּן נָטְלֵי לְהוֹן וּמַכְרְזֵי בְּהוֹ אִלֵּין אִינּוּן דְּעָבְרוּ עַל פִּקּוּדֵי דְּמָארֵיהוֹן, וְכֵן שָׁטְיִין בְּכָל עָלְמָא. וּלְבָתַר

מְהַדְּרֵי לְהוֹ לַגֵּיהִנֹּם, וְכֵן עַד תְּרֵיסַר יַרְחֵי. לְבָתַר תְּרֵיסַר יַרְחֵי מִשְׁתַּכְּכֵי בְּהַהוּא אֲתַר דְּאִתְחֲזֵי לוֹן. אֵינוּן נִשְׁמָתִין דְּזַכּוּ סָלְקֵי לְעֵילָא כְּמָה דְּאִתְּמַר וְזָכָאן בְּדוּכְתַּיְיהוּ. תָּא חֲזֵי, זַכָּאִין אֵינוּן צַדִּיקַיָּא דְּאִתְגְּנִיז לְהוֹ כַּמָּה טָבִין לְהַהוּא עָלְמָא, וְלֵית אֲתַר פְּנִימָאָה בְּכָל אֵינוּן כְּאֵינוּן דִּידְעֵי רָזָא דְּמָארֵיהוֹן וְיִדְעֵי לְאִתְדַּבְּקָא בֵּהּ בְּכָל יוֹמָא, עַל אִלֵּין כְּתִיב (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ, יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ. מַאי לִמְחַכֵּה לוֹ, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (איוב לב) חָכָה אֶת אִיּוֹב בְּדִבָּרִים. וְאִלֵּין אֵינוּן דְּדָחֲקִין לְמִלָּה דְּחָכְמְתָא, וְדַיְיקִין לָהּ, וּמְחַכָּאן לָהּ לְמִנְדַּע בִּרְירָא דְּמִלָּה, וְאִשְׁתְּמוֹדְעָן לְמָארֵיהוֹן, אִלֵּין אֵינוּן דְּמָארֵיהוֹן מִשְׁתַּבַּח בֵּהוֹן בְּכָל יוֹמָא, אִלֵּין אֵינוּן דְּעָאלִין בֵּין עִלָּאִין קַדִּישִׁין, וְאִלֵּין עָאלִין כָּל תַּרְעֵי דְּלְעֵילָא וְלֵית מַאן דְּיִמְחֵי בִּידֵהוֹן, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. תָּא חֲזֵי אַבְרָהָם עָאל לְמִנְדַּע וּלְאִתְדַּבְּקָא בְּמָארֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת לְבָתַר דְּאַקְדִּים עוֹבָדוֹי בְּקַדְמֵיתָא, וְזָכָה בְּאֵינוּן יוֹמִין עִלָּאִין, וְאִתְבָּרַךְ מֵאֲתַר דְּכָל בִּרְכָאן נָפְקֵי מִתַּמָּן, דִּכְתִיב וַיְיָ׳ בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל. מַאי בַּכֹּל. אֲתַר דְּנַהֲרָא דְּלָא פַּסְקֵי מֵימוֹי לְעָלְמִין. אֲמַר רַבִּי חִיָּיא תָּא חֲזֵי דְּאַבְרָהָם לָא בָּעָא לְאִתְעָרְבָא בְּנֹשֵׁי עָלְמָא וּלְאִתְדַּבְּקָא בִּשְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עכו״ם, בְּגִין דְּנָשַׁיָּיא דִּשְׁאָר עַמִּין עכו״ם אֵינוּן סָאֲבִין לְגוּבְרַיְיהוּ וּלְאֵינוּן דְּמִתְדַּבְּקִין בְּהוֹן, בְּגִין דְּכַד אַבְרָהָם יָדַע חָכְמְתָא, יָדַע עִקָּרָא וְשָׁרְשָׁא וּמִאן אֲתַר נָפְקֵי וְשַׁטַּיִין רוּחֵי מְסָאֲבִין בְּעָלְמָא, וְעַל דָּא אוֹמֵי לְעַבְדֵּיהּ דְּלָא יִסַּב אִתְּתָא לִבְרֵיהּ מִשְּׁאָר עַמִּין.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח וַאֲמַר (קהלת יב) וְיָשֹׁב הֶעָפָר עַל הָאָרֶץ

כְּשֶׁהִיא וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ. תָּא חֲזֵי כַּד
בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, נָטַל עֲפָרֵיהּ מֵאַתַר דְּמַקְדְּשָׁא,
וּבְנָה גּוּפֵיהּ מֵאַרְבַּע סִטְרִין דְּעַלְמָא, דִּכְלְהוּ יְהַבוּ לֵיהּ חֵילָא,
לְבָתַר אִתְרַק עֲלֵיהּ רוּחָא דְּחַיֵּי כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (בראשית ב)
וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וגו׳ לְבָתַר קָם וְיָדַע דְּאִיהוּ מֵעִילָּא
וְתַתָּא, וּכְדֵין אִתְדַּבַּק וְיָדַע חָכְמָה עִלָּאָה. כְּגַוְונָא דָּא כָּל
בַּר נָשׁ דְּעַלְמָא אִיהוּ כָּלִיל מֵעִילָּא וְתַתָּא, וְכָל אִינּוּן דְּיִדְּעִין
לְאִתְקַדְּשָׁא בְּהַאי עַלְמָא כְּדָקָא יָאוֹת, כַּד אוֹלִידוּ בַּר, מָשְׁכִין
עֲלֵיהּ רוּחַ קַדִּישָׁא מֵאַתַר דְּכָל קַדִּישֵׁי נָפְקִין מִנֵּיהּ, וְאִלֵּין
אִקְרוֹן בְּנִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין דְּגוּפָא אִתְעֲבִיד בְּקִדּוּשָׁה
כְּדָקָא יָאוֹת, הָכִי נָמֵי יְהַבִין לֵיהּ רוּחָא מֵאַתַר עִלָּאָה קַדִּישָׁא
כְּדָקָא חֲזֵי וְהָא אִתְּמַר. תָּא חֲזֵי בְּשַׁעְתָּא דְּזַמִּין בַּר נָשׁ
לְמֵיהַב חוּשְׁבַּן עוֹבָדוֹי עַד לָא יִפּוֹק מֵעַלְמָא, הַהוּא יוֹמָא,
יוֹמָא דְּחוּשְׁבַּן אִיהוּ, דְּגוּפָא וְנִשְׁמָתָא יְהַבֵי חוּשְׁבְּנָא. לְבָתַר
נִשְׁמָתָא אִתְפְּרְשָׁא מִינֵּיהּ, וְגוּפָא תָּב לְאַרְעָא, וְכֻלָּא תָּב
לְאַתְרֵיהּ דְּאִתְנְסִיב מִתַּמָּן וְהָא אוֹקְמוּהָ, עַד זִמְנָא דְּקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְאַחָיָיא מֵתַיָּיא כֻּלָּא גְּנִיז קַמֵּיהּ. וְהַהוּא
גּוּפָא מַמָּשׁ וְהַהִיא נִשְׁמָתָא מַמָּשׁ זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְאַתְבָּא לְעַלְמָא כְּמִלְקַדְמִין וּלְחַדְּתָא אַנְפֵּי עַלְמָא הֲדָא הוּא
דִּכְתִיב (ישעיה כו) יִחְיוּ מֵתֶיךָ נְבֵלָתִי יְקוּמוּן. וְהַהִיא נִשְׁמָתָא
מַמָּשׁ גְּנִיזָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְתַבַת לְאַתְרָהּ כְּפוּם
אַרְחָהָא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
נְתָנָהּ. וּלְזִמְנָא דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאֲחָיָיא מֵתַיָּיא,
זַמִּין אִיהוּ לַאֲרָקָא טַלָּא מְרִישֵׁיהּ עֲלַיְיהוּ, וּבְהַהוּא טַלָּא
יְקוּמוּן כֻּלָּא מֵעַפְרָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שם) כִּי טַל אוֹרוֹת
טַלֶּךָ. מַאי טַל אוֹרוֹת, אוֹרוֹת מַמָּשׁ מֵאִינּוּן נְהוֹרִין דִּלְעֵילָּא

דְּבְהוֹן זַמִּין לַאֲרָקָא חַיִּין לְעַלְמָא, בְּגִין דְּאִילָנָא [דף קלא ע"א]
דְּחַיֵּי יָרִיק חַיִּין דְּלָא פְּסְקִין לְעָלְמִין, דְּהָא הַשְׁתָּא פְּסְקִין
בְּגִין דְּהָא חִוְיָא בִּישָׁא שָׁלְטָא וְאִתְכַּסֵּי סִיהֲרָא. וּבְגִין כָּךְ
כְּבָ"יכוֹל פְּסְקִין מֵימוֹי וְחַיִּין לָא שָׁלְטִין בְּעַלְמָא כְּדְקָא
יָאוֹת. וּבְהַהוּא זִמְנָא הַהוּא יֵצֶר הָרָע דְּאִיהוּ חִוְיָא בִּישָׁא
יִסְתַּלַּק מֵעַלְמָא וְיַעֲבַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָה דְּאִתְּמַר
(זכריה יג) וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. וּלְבָתַר דְּאִיהוּ
יִתְעַבַּר מֵעַלְמָא, סִיהֲרָא לָא אִתְכַּסְיָא, וַנְהָרָא דְּנָגִיד וְנָפִיק
לָא יִפְסְקוּן מַבּוּעוֹי, וּכְדֵין כְּתִיב (ישעיה ל) וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה
כְּאוֹר הַחַמָּה וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם כְּאוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים
וגו'. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה אִי תֵּימָא דְּכָל גּוּפִין דְּעַלְמָא יְקוּמוּן
וְיִתְעָרוּן מֵעַפְרָא, אִינּוּן גּוּפֵי דְּאִתְנְטִיעוּ בְּנִשְׁמָתָא חָדָא מַה
תְּהֵא מִנַּיְהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אִינּוּן גּוּפִין דְּלָא זָכוּ וְלָא
אַצְלָחוּ הָרֵי אִינּוּן כְּלָא הָווּ, כְּמָה דַּהֲווֹ עֵץ יָבֵשׁ בְּהַהִיא
עַלְמָא הָכֵי נָמֵי בְּהַהוּא זִמְנָא, וְגוּפָא בַּתְרָאָה דְּאִתְנְטַע
וְאַצְלַח וְנָטַל שָׁרְשׁוֹי כְּדְקָא יָאוֹת יְקוּם. וַעֲלֵיהּ כְּתִיב (ירמיה
יז) וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל מַיִם וגו' וְהָיָה עָלֵהוּ רַעֲנָן וגו'.
דַּעֲבַד אִיבִּין וְנָטַע שָׁרְשִׁין וְאַצְלַח כְּדְקָא יָאוֹת. וְעַל הַהוּא
גּוּפָא קַדְמָאָה דְּלָא עֲבַד אִיבִּין וְלָא נָטַע שָׁרְשִׁין דְּלָא זָכָה
וְלָא אַצְלַח כְּתִיב (שם) וְהָיָה כְּעַרְעָר בָּעֲרָבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי
יָבֹא טוֹב וגו'. כִּי יָבֹא טוֹב דָּא תְּחִיַּית הַמֵּתִים. וְיִתְנַהֵיר
הַהוּא נְהוֹרָא דְּזִמִּין לְאַנְהָרָא לְהוֹ לְצַדִּיקַיָּא דְּהַהוּא גְּנִיז קַמֵּיהּ
מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרִי עַלְמָא דִּכְתִיב (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת
הָאוֹר כִּי טוֹב. וּכְדֵין זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאֲחָיָיא מֵתַיָּיא,
וּכְתִיב (מלאכי ג) וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וגו',
וּכְדֵין יִתְגַּבַּר טוֹב בְּעַלְמָא, וְהַהוּא דְּאִתְקְרֵי רַע יִתְעַבַּר

מֵעַלְמָא כִּדְאַמָּרָן. וּכְדֵין אִינּוּן גּוּפִין קַדְמָאֵי לֶהֱוֹוּ כְּלָא הֲווֹ.
אֲמַר רִבִּי יִצְחָק זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאֲרָקָא עֲלַיְיהוּ עַל
אִינּוּן גּוּפִין רוּחִין אָחֳרָנִין, וְאִי זָכָאן בְּהוֹן יְקוּמוּן בְּעַלְמָא
כִּדְקָא יָאוֹת, וְאִי לָאו יְהוֹן קְטָמָא תְּחוֹת רַגְלֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא
דִּכְתִיב (דניאל יב) וְרַבִּים מִישְׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ וגו׳. וְכֹלָּא
אִתְּקַם וְאִתְעַתַּד קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֻלְּהוּ בִּמְנַיְינָא
הֲווֹ כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (ישעיה מ) הַמּוֹצִיא בְמִסְפַּר צְבָאָם וגו׳.
תָּא חֲזֵי הָא אִתְּמַר כָּל אִינּוּן מִתִּין דְּבַאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל יְקוּמוּן
בְּקַדְמֵיתָא, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְעַר עֲלַיְיהוּ וְיוֹקִים
לוֹן, עֲלַיְיהוּ יִכְתִיב יִחְיוּ מֵתֶיךָ, אִלֵּין אִינּוּן דִּי בְּאַרְעָא
דְּיִשְׂרָאֵל. נִבְלָתִי יְקוּמוּן, אִלֵּין אִינּוּן דִּבְגוֹ אַרְעָאן אָחֳרָנִין,
דְּלָא כְּתִיב בְּהוֹ תְּחַיֶּיה אֶלָּא קִימָה. דְּהָא רוּחָא דְּחַיֵּי לָא
תְּשַׁרֵי אֶלָּא בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב בְּהוֹ
יִחְיוּ מֵתֶיךָ, וְאִינּוּן דִּלְבַר, יִתְבְּרֵי גּוּפָא דִּלְהוֹן וְיָקוּמוּן גּוּפָא
בְּלָא רוּחָא. וּלְבָתַר יִתְגַּלְגְּלוּן תְּחוֹת עַפְרָא עַד דְּיִמְטוּן לְאֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל, וְתַמָּן יְקַבְּלוּן נִשְׁמָתָא, וְלָא בְּרִשׁוּ אָחֳרָא, בְּגִין
דְּיִתְקַיְּימוּן בְּעַלְמָא כִּדְקָא חָזֵי. רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי יֵיסָא הֲווֹ
יַתְבֵי לֵילְיָא חַד וְעָסְקֵי בְּאוֹרַיְיתָא. אֲמַר רִבִּי אֶלְעָזָר תָּא חֲזֵי
בְּשַׁעְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לַאֲחָיָיא מֵתַיָּיא, כָּל אִינּוּן
נִשְׁמָתִין דְּיִתְעָרוּן קַמֵּיהּ כֻּלְּהוּ קָיְימִין דְּיוֹקְנִין דְּיוֹקְנִין קַמֵּיהּ
בְּהַהוּא דְּיוֹקְנָא מַמָּשׁ דַּהֲווֹ בְּהַאי עַלְמָא, וְנָחֵית לוֹן קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, וְיִקְרֵי לוֹן בִּשְׁמָהָן כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שם) לְכֻלָּם
בְּשֵׁם יִקְרָא. וְכָל נִשְׁמָתָא תֵּיעוֹל לְדוּכְתָּהּ, וְיָקוּמוּן בְּקִיּוּמָא
בְּעַלְמָא כִּדְקָא חָזֵי, וּכְדֵין יְהֵא עַלְמָא שְׁלִים, וְעַל הַהוּא
זִמְנָא כְּתִיב (שם כה) וְחֻרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר וגו׳, מַאי וְחֻרְפַּת עַמּוֹ
יָסִיר. דָּא יֵצֶר הָרָע דְּאַחְשִׁיךְ אַנְפֵּי בְּרִיָּין וְשַׁלִּיט בְּהוֹ. אֲמַר

רִבִּי יִיסָא הָא חֲמִינָן כָּל זִמְנָא דְּבַר נָשׁ קָאִים בְּרוּחָא דָּא. לָאו אִיהוּ מְסָאֲבָ, נְפִקָא נִשְׁמָתִיהּ מִנֵּיהּ אִיהוּ מְסָאֲבָ. אֲמַר לֵיהּ וַדַּאי הָכֵי הוּא, וְהָכֵי אִתְּמַר דְּהָא הַהוּא יְצֵר הָרָע כַּד נָטֵיל רוּחָא דְּבַר נָשׁ סָאִיב לֵיהּ וְאִשְׁתְּאַר גּוּפָא מְסָאֲבָ, וּשְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עכו"ם כַּד אִינּוּן בְּחַיֵּיהוֹן אִינּוּן מְסָאֲבִין דְּהָא מִסְטְרָא מְסָאֲבָא אִית לוֹן נִשְׁמָתִין, וְכַד אִתְּרִיק מִנֵּיהּ הַהוּא מְסָאֲבוּ אִשְׁתְּאַר גּוּפָא בְּלָא מְסָאֲבוּ כְּלָל. בְּגִין כָּךְ [דף קלא ע"ב] מַאן דְּאִתְדַּבַּק בְּאִתְּתָא דִּשְׁאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עכו"ם אִסְתָּאַב אִיהוּ. וְהַהוּא בְּרָא דְּאִתְיְלִיד לֵיהּ יְקַבֵּל עֲלֵיהּ רוּחַ מְסָאֲבָא. וְאִי תֵּימָא הָא מִסְטְרָא דַּאֲבוּי מִיִּשְׂרָאֵל קָא אַתְיָא, אֲמַאי יְקַבֵּל עֲלֵיהּ רוּחַ מְסָאֲבָא. תָּא חֲזֵי דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא אִסְתָּאַב אֲבוּי בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְדַּבַּק בְּהַהִיא אִתְּתָא דְּאִיהִי מְסָאֲבָא, וְכֵיוָן דְּאָב אִיהוּ אִסְתָּאַב [בְּהַהִיא אִתְּתָא דְּאִיהִי מְסָאֲבָא, כָּל שֶׁכֵּן דְּהַהוּא בְּרָא דְּאִתְיְלִיד מִינָהּ יְקַבֵּל עֲלֵיהּ רוּחַ מְסָאֲבָא. וְלָא עוֹד אֶלָּא דַּעֲבַר עַל אוֹרַיְתָא דִּכְתִיב (שמות לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר, כִּי יי׳ קַנָּא שְׁמוֹ בְּגִין דְּקַנֵּי עַל הַאי בְּרִית קַדִּישָׁא. אֲמַר רִבִּי אֶלְעָזָר תָּא חֲזֵי דְּהָא אִתְּמַר דְּכֵיוָן דְּיָדַע אַבְרָהָם אָבִינוּ חָכְמְתָא בָּעָא לְאִתְפָּרְשָׁא מִכָּל שְׁאָר עַמִּין וְלָא לְאִתְדַּבָּקָא בְּהוּ, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב

וְאַשְׁבִּיעֲךָ בַּיי׳ אֱלֹקֵי הַשָּׁמַיִם וֵאלֹקֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לִבְנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וגו׳, מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי

וַדַּאי, (מאי) רָזָא אִיהוּ כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (מלאכי ב) וּבָעַל בַּת אֵל נֵכָר. אֲשֶׁר אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ. אָנֹכִי דַּיְיקָא כְּתִיב הָכָא אֲשֶׁר אָנֹכִי, וּכְתִיב הָתָם (ישעיה מד) אָנֹכִי עָשִׂיתִי אֶרֶץ. וְכָל דָּא בְּגִין דְּלָא לְאִסְתָּאֲבָא בְּהוּ. תָּא חֲזֵי הַאי מַאן דְּאָעִיל הַאי בְּרִית

קַדִּישָׁא בְּהַהִיא אִתְּתָא דִּשְׁאַר עַמִּין עוֹבְדֵי עכו"ם, גָּרִים לְאִסְתַּאֲבָא אֲתַר אָחֳרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (משלי ל) תַּחַת שָׁלֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ וגו'. וְאַף עַל גַּב דְּאוֹמֵי לֵיהּ בְּהַאי בְּרִית, לָא אַבְטַח בֵּיהּ אַבְרָהָם עַד דְּצַלִּי צְלוֹתֵיהּ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וַאֲמַר יי' אֱלֹקֵי הַשָּׁמַיִם וגו', הוּא יִשְׁלַח מַלְאָכוֹ, וַדַּאי דָּא מַלְאַךְ הַבְּרִית, בְּגִין דְּיִתְנַטֵּיר הַאי בְּרִית וְלָא יִתְחַלֵּל בֵּין אִינּוּן עַמִּין:

רַק אֶת בְּנִי לֹא תָּשֵׁב שָׁמָּה. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּיַדַּע אַבְרָהָם דְּהָא בְּכֻלְּהוּ לָא הֲוָה מַאן דְּאִשְׁתְּמוֹדַע לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּר אִיהוּ בִּלְחוֹדוֹי, וְלָא בָּעָא דְּלֶהֱוֹוֹ מְדוֹרֵיהּ דְּיִצְחָק בֵּינַיְיהוּ, אֶלָּא דְּיֵהֵא מְדוֹרֵיהּ עִמֵּיהּ, וְיִצְחָק יוֹלִיךְ מִנֵּיהּ תְּדִיר אָרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא יִסְטֵי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. וְעַל דָּא לָא בָּעָא אַבְרָהָם דְּלֶהֱוֵי מְדוֹרֵיהּ דְּיִצְחָק תַּמָּן. אָמַר רִבִּי יֵיסָא וַדַּאי זְכוּתֵיהּ דְּאַבְרָהָם אָעְרַע קַמֵּיהּ דְּהַהוּא עַבְדָּא, דְּהַהוּא יוֹמָא נְפַק, וְהַהוּא יוֹמָא מָטָא לְעֵינָא דְּמַיָּא, דִּכְתִיב וָאָבֹא הַיּוֹם אֶל הָעַיִן. וְהָא אוֹקְמוּהָ. רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וַאֲמַר (תהלים קיט) גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ. כַּמָּה אִינּוּן בְּנֵי נָשָׁא טִפְּשִׁין דְּלָא יָדְעִין וְלָא מִסְתַּכְּלִין לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְתָא, בְּגִין דְּאוֹרַיְתָא כָּל חַיִּין וְכָל חֵירוּ וְכָל טוּב בְּעַלְמָא דֵּין וּבְעַלְמָא דְּאָתֵי. (הַהוּא חֵירוּ דְּעַלְמָא דֵּין וּדְעַלְמָא דְּאָתֵי אִיהוּ) (נ"אהַהוּא חֵירוּ דְּעַלְמָא דְּאָתֵי אִיהוּ חַיִּין בְּעַלְמָא דֵּין). חַיִּין אִינּוּן בְּעַלְמָא דֵּין דְּיִזְכּוּן לְיוֹמִין שְׁלֵמִין בְּהַאי עַלְמָא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (שמות כג) אֶת מִסְפַּר יָמֶיךָ אֲמַלֵּא. וּלְיוֹמִין אֲרִיכִין בְּעַלְמָא דְּאָתֵי. בְּגִין דְּאִינּוּן חַיִּין שְׁלֵימִין, אִינּוּן חַיִּין דְּחֵידוּ, חַיֵּי בְּלָא עֲצִיבוּ,

חַיִּין דְּאִינּוּן חַיִּין. חֵירוּ בְּעַלְמָא דֵּין חֵירוּ דִּכְלָא, דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְתָא לָא יָכְלִין לְשַׁלְטָאָה עֲלוֹי כָּל עַמִּין דְּעַלְמָא. וְאִי תֵּימָא אִינּוּן בְּנֵי שְׁמַד. גְּזֵרָה הִיא מִלְעֵילָּא כְּגוֹן רַבִּי עֲקִיבָא וַחֲבֵרוֹי, וְכָךְ סָלִיק בְּמַחֲשָׁבָה. חֵירוּ דְּמַלְאַךְ הַמָּוֶת דְּלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עֲלוֹי, וְהֵכִי הוּא וַדַּאי דְּאִי אָדָם הָוָה אִתְדַּבַּק בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי דְּאִיהוּ אוֹרַיְתָא, לָא גָּרִים מוֹתָא לֵיהּ וּלְכָל עַלְמָא. וּבְגִין כָּךְ כַּד יָהַב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹרַיְתָא לְיִשְׂרָאֵל מַה כְּתִיב בַּהּ חֲרוּת עַל הַלּוּחוֹת וְהָא אוּקְמוּהָ. וְאִלְמָלֵא אִינּוּן לָא חָטוּ וְשָׁבְקוּ אִילָנָא דְּחַיֵּי, לָא גָּרְמוּ מוֹתָא לְעַלְמָא כְּמִלְקַדְמִין. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲמַר (תהלים פב) אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם. חֲבַלְתּוּן גַּרְמֵיכוֹן אֶכֶן כְּאָדָם תְּמוּתוּן וגו׳. וְעַל דָּא כָּל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְתָא לָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עֲלוֹי הַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא דְּאַחְשֵׁיךְ עָלְמָא. אֲמַר רַבִּי יֵיסָא אִי הָכֵי מֹשֶׁה אַמַּאי מִית דְּאִי הָכֵי כֵּיוָן דְּלָא חָב לָא יְמוּת (וְאַמַּאי יְמוּת). אֲמַר לֵיהּ וַדַּאי מִית, אֲבָל לָא שַׁלְטָא בֵּיהּ [מִיתָה] קָאֲמִרְנָן, אֶלָּא לָא מִית עַל יְדוֹי וְלָא אִסְתָּאַב בֵּיהּ, וְלָא מִית [דף קלב ע"א] וַדַּאי אֶלָּא אִתְדַּבַּק בִּשְׁכִינְתָּא וְאָזֵיל לְחַיֵּי עָלְמָא. וְהַאי חַי אִקְרֵי, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא דִּכְתִיב (שמואל ב כג) וּבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ חַי וגו׳. וְעַל דָּא כָּל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְתָא חֵירוּ אִית לֵיהּ מִכְּלָא בְּעַלְמָא דֵּין מִשְׁעִבּוּדָא דְּשָׁאַר עַמִּין עוֹבְדֵי עכו״ם. חֵירוּ בְּעַלְמָא דְּאָתֵי בְּגִין דְּלָא יִתְבָּעוּן מִנֵּיהּ דִּינָא בְּהַהוּא עַלְמָא כְּלָל. תָּא חֲזֵי בְּאוֹרַיְתָא כַּמָּה רָזִין עִלָּאִין סְתִימִין אִית בַּהּ, בְּגִין כָּךְ כְּתִיב (משלי ג) יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים. כַּמָּה גְּנִיזִין טְמִירִין אִית בַּהּ, וְעַל דָּא כַּד אִסְתַּכַּל דָּוִד בְּרוּחָא דְּחָכְמְתָא וְיָדַע כַּמָּה פְּלִיאָן נָפְקִין מֵאוֹרַיְתָא פְּתַח

וַאֲמַר (תהלים קיט) גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ.

תָּא חֲזֵי וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יוֹצֵאת. יוֹצֵאת, בָּאָה מִבָּעֵי לֵיהּ, מַאי יוֹצֵאת. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפִּיק לָהּ מִכָּל אִינּוּן בְּנֵי מָתָא דְּכֻלְּהוּ חַיְיבִין, וְהִיא יוֹצֵאת מִכְּלָלָא דִּלְהוֹן. וְתֵרֵד הָעֵינָה כְּתִיב בְּהּ"א, דָּא אִיהוּ דְּאִעְרַעַת תַּמָּן בֵּירָא דְּמַיִם, וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב הָעֵינָה בְּהּ"א וְסַלִּיקוּ לָהּ מַיָּא. דָּבָר אַחֵר וְהִנֵּה רִבְקָה יוֹצֵאת כְּמָה דִּכְתִיב יוֹצְאוֹת לְשָׁאוֹב מַיִם, אַמַּאי יוֹצְאוֹת וְלֹא הוֹלְכוֹת וְלֹא בָּאוֹת. אֶלָּא בְּגִין דְּטַמִּירִין הֲווֹ כָּל יוֹמָא וּבְהַהִיא שַׁעְתָּא נָפְקִין לְשָׁאֲבָא מַיָּא, וְסִימָנָא נָקִיט בִּידֵיהּ. תָּא חֲזֵי כַּד מָטָא עַבְדָּא לְחָרָן וְאַשְׁכַּח לָהּ לְרִבְקָה לְעֵת עֶרֶב הַוָּה עִידָּן צְלוֹתָא דְּמִנְחָה. בְּהַהִיא שַׁעְתָּא דְּמָטָא יִצְחָק לְצַלָּאָה צְלוֹתָא דְּמִנְחָה, בְּהַהִיא שַׁעְתָּא מָטָא עַבְדָּא לְגַבָּהּ דְּרִבְקָה. וּבְהַהִיא שַׁעְתָּא דְּמָטָא יִצְחָק לְצַלּוֹתָא דְּמִנְחָה כְּמִלְקַדְמִין מָטַאת רִבְקָה לְגַבֵּיהּ. לְאִשְׁתַּכְּחָא כֻּלָּא בְּאַתְרֵיהּ דְּאִצְטְרִיךְ כְּדְקָא יָאוֹת, וְכֻלָּא מָטָא בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא, וְעַל דָּא אַתָּא הַהוּא עַבְדָּא לְבֵאֵר הַמַּיִם רָזָא דִּכְתִיב (שיר ד) מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן וְאוֹקִימְנָא, וְכֻלָּא רָזָא אִיהוּ. רִבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה אָתֵי לְטִבֶּרְיָה וַהֲוָה עִמֵּיהּ רִבִּי אַבָּא. אֲמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבִּי אַבָּא נְזֵיל, דְּהָא אֲנַן חֲמִינָן דְּבַר נָשׁ חַד יְמֵטִי הַשְׁתָּא לְגַבָּן וּמִלִּין חַדְתִּין בְּפוּמֵיהּ וְאִינּוּן מִלִּין דְּאוֹרַיְתָא. אֲמַר רִבִּי אַבָּא הָא יְדַעְנָא דְּבְכָל אֲתַר דְּמַר אָזֵיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁדַּר לֵיהּ מַלְאָכִין טָסִין בְּגַדְפִין לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בֵּיהּ. עַד דַּהֲווֹ אָזְלִי, סָלִיק רִבִּי שִׁמְעוֹן עֵינוֹי, וְחָמָא בַּר נָשׁ דַּהֲוָה רָהֵיט וְאָזֵיל. יְתִבוּ רִבִּי שִׁמְעוֹן וְרִבִּי אַבָּא. כַּד מָטָא

גַּבַּייהוּ, אֲמַר לֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן מַאן אַנְתְּ. אֲמַר לֵיהּ יוֹדַאי אֲנָא וּמְקַפּוֹטְקָיָא קָאֲתִינָא וַאֲנָא אָזֵילְנָא אַטִּיטְרִיָּה דְּבַר יוֹחָאי דְּאִתְמַנּוּן חַבְרַיָּא בְּמִלִּין יְדִיעָן וְשַׁדְּרוּנִי גַּבֵּיהּ. אֲמַר לֵיהּ אִימָא בְּרִי. אֲמַר לֵיהּ אַנְתְּ בַּר יוֹחָאי. אֲמַר לֵיהּ אֲנָא בַּר יוֹחָאי. אֲמַר לֵיהּ הָא אוֹקִימְנָא דְּלָא יַפְסִיק בַּר נָשׁ בְּצְלוֹתֵיהּ בֵּינֵיהּ לְבֵין כּוֹתְלָא כְּמָה דִּכְתִיב (ישעיה לח) וַיַּסֵּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר וגו׳. וּמַאן דְּצַלֵּי אָסִיר לְמֶעֱבַר אַרְבַּע אַמּוֹת סָמִיךְ לֵיהּ, וְאוֹקְמוּהָ לְהַנֵּי אַרְבַּע אַמּוֹת לְכָל סְטַר בַּר לְקַמֵּיהּ וְאוֹקְמוּהָ דְּלָא יְצַלֵּי בַּר נָשׁ אֲחוֹרֵי רַבֵּיהּ וכו׳ וְאִתְמַנּוּן בְּכָל הַנֵּי מִילֵי. פְּתַח וַאֲמַר (תהלים לט) שִׁמְעָה תְפִלָּתִי יי׳ וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה אֶל דִּמְעָתִי אַל תֶּחֱרַשׁ. מַאי טַעְמָא שִׁמְעָה וְלָא שְׁמַע, בַּאֲתַר חַד כְּתִיב שְׁמַע יי׳ וְחָנֵּנִי וגו׳, וּבַאֲתַר אָחֳרָא שִׁמְעָה. אֶלָּא בְּכָל אֲתַר לְזִמְנִין שְׁמַע לְדִכּוּרָא וּלְזִמְנִין שִׁמְעָה לְנוּקְבָא. שִׁמְעָה כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שם יז) שִׁמְעָה יי׳ צֶדֶק וגו׳. שְׁמַע כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (שם ל) שְׁמַע יי׳ וְחָנֵּנִי. (משלי א) שְׁמַע בְּנִי. (דברים כז) הַסְכֵּת וּשְׁמַע. וְהָכָא שִׁמְעָה תְפִלָּתִי יי׳, בְּגִין דְּהַאי (דְּאִיהוּ) דַּרְגָּא דְּמַקְבְּלָא כָּל צְלוֹתִין דְּעָלְמָא. וְהָא תְּנִינָן דְּעַבְדָּא מְנִיהוּ עֲטָרָה וְשַׁוִּי לָהּ בְּרֵישָׁא דְּצַדִּיק חַי עוֹלָמִים דִּכְתִיב (משלי י) בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק. וְעַל דָּא שִׁמְעָה תְפִלָּתִי יי׳. שִׁמְעָה תְפִלָּתִי יי׳ דָּא צְלוֹתָא דִּי בְלַחַשׁ. וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה דָּא צְלוֹתָא דְּאָרִים בַּר נָשׁ קָלֵיהּ בְּעַקְתֵיהּ כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (שמות ב) וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל הָאֱלֹקִים. וּמַהוּ שַׁוְעָתָם, אֶלָּא דִּבְצְלוֹתֵיהּ אָרִים קָלֵיהּ וְזָקִיף עֵינוֹי לְעֵילָא כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (ישעיה כב) וְשׁוֹעַ אֶל הָהָר. וּצְלוֹתָא דָּא [דף קלב ע"ב] מְתַבַּר תַּרְעִין וְדָפִיק (ס"א וְדָחֵיק) לוֹן לַאֲעָלָא צְלוֹתֵיהּ. אֶל דִּמְעָתִי אַל תֶּחֱרַשׁ דָּא, אָעִיל קַמֵּי מַלְכָּא וְלֵית

תַּרְעָא דְּקָאִים קַמֵּיהּ, וּלְעוֹלָם לָא אַהֲדְרוּ דְּמְעִין בְּרִיקָנְיָא.
תּוּ הָא כְּתִיב הָכָא תִּלַּת דַּרְגִּין, תְּפִלָּה. שַׁוְעָה. דְּמְעָה. לְקַבֵּיל
אִלֵּין תִּלַּת אֲחָרָנִין. כִּי גֵּר אָנֹכִי עִמָּךְ. לְבָתַר תּוֹשָׁב. לְבָתַר
כְּכָל אֲבוֹתַי עִקָּרָא דְּעַלְמָא. תָּא חֲזֵי צְלוֹתָא דְּבַר נָשׁ מְעוּמָּד,
בְּגִין דְּתֵרֵי צְלוֹתָא נִינְהוּ חַד מְיוּשָׁב וְחַד מְעוּמָּד, וְאִינּוּן
חַד לְקַבֵּיל תְּרֵין דַּרְגִּין תְּפִלָּה שֶׁל יַד וּתְפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ.
לְגַבֵּי יוֹם וְלַיְלָה וְכוּלָּא חַד. אוֹף הָכָא תְּפִלָּה מְיוּשָׁב לְגַבֵּי
תְּפִלָּה שֶׁל יַד, לְאַתְקִין לָהּ כְּמָה (ד"א כְּמַאן) דְּאַתְקִין לְכַלָּה
וְקָשִׁיט לָהּ לַאֲעָלָא לְחוּפָּה, הָכִי נָמֵי [אֲנַן] מְקַשְׁטִין לָהּ
בְּרָזָא דִּרְתִיכָאָה [עִלָּאָה] וּמַשְׁרְיֵיהָא יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וַאֲשֶׁר
מְשָׁרְתָיו וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ וכו'. וְעַל דָּא צְלוֹתָא
מְיוּשָׁב, כִּיוָן דְּעָאֲלַת לְגַבֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה וְאִיהוּ אָתֵי לְקַבְּלָא
לָהּ, כְּדֵין אֲנַן קָיְימִין קַמֵּי מַלְכָּא עִלָּאָה, דְּהָא כְּדֵין (דַּרְגָּא)
דְּכוּרָא אִתְחַבַּר בְּנוּקְבָא, וּבְגִין כָּךְ לָא יַפְסִיק בֵּין גְּאוּלָּה
לִתְפִלָּה (וּגְאוּלָּה (שמות קנז א), וּתְפִלָּה תְּרֵין דַּרְגִּין אִינּוּן, רָזָא
דְּצַדִּיק וְצֶדֶק יוֹסֵ"ף וְרָחֵ"ל) וּבְגִין דְּבַר נָשׁ קָאִים קַמֵּי
מַלְכָּא עִלָּאָה נָטַל אַרְבַּע אַמּוֹת לְצְלוֹתֵיהּ וְאוֹקְמוּהָ דְּבִשְׁיעוּרָא
(ד"א בְּשִׁיעוּרָא) דְּסוּרְטָא דְּיוֹצֵר כְּלָא. וְכָל מַה דְּאָתֵי בְּסִטְרָא
דְּדְכוּרָא בָּעֵי לֵיהּ לְאִינִישׁ לְמֵיקַם בְּקִיּוּמֵיהּ וְאִזְדַּקַּף (ס"א
וְיִזְדַּקַּף). כְּגַוְונָא דָּא כַּד אִיהוּ כּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ, וְכַד אִיהוּ
זָקִיף זָקִיף בַּשֵּׁם, בְּגִין לְאַחְזָאָה שִׁבְחָא דְּדְכוּרָא עַל נוּקְבָא.
וְתָא חֲזֵי דְּהָא אוֹקְמוּהָ לָא יִצְלֵי בַּר נָשׁ אֲחוֹרֵי רַבֵּיהּ וְאִתְּמַר
כְּמָה דִּכְתִיב (דברים י) אֶת יי' אֱלֹקֶיךָ תִּירָא. אֶת לְאַכְלָלָא דְּבָעֵי
לְמִדְחַל מֵרַבֵּיהּ כְּמוֹרָא דִּשְׁכִינְתָּא, וּדְחִילוּ דְּתַלְמִיד רַבֵּיהּ
אִיהוּ. בְּגִין כָּךְ בְּשַׁעְתָּא דְּצְלוֹתָא לָא יַשְׁוֵי הַהוּא מוֹרָא
לְקַמֵּיהּ, (ד"א לְצְלוֹתָא) אֶלָּא מוֹרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת ויקרא

יום **ראשון**	**30** / **א**	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ק"ג **ירושלמי:** מועד קטן ט"ז **תוספתא:** יבמות ז **נ"ך:** מלכים ב כה **משניות:** אבות ג **זהר:** חלק ב עמ' קמט-קנ	**ראש חודש ניסן** **עלות השחר** (72 דק') ... 5:15 | **סו"ז תפילה** ..... 10:38 **נץ החמה** ..... 6:29 | **חצות היום** ..... 12:42 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:50 | **שקיעה** ..... 6:56 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:36 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 8:09
יום **שני**	**31** / **ב**	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ק"ד **ירושלמי:** מועד קטן י"ז **תוספתא:** יבמות ח **נ"ך:** ישעיהו א **משניות:** אבות ד **זהר:** חלק ב עמ' קנא-קנב	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:14 | **סו"ז תפילה** ..... 10:37 **נץ החמה** ..... 6:27 | **חצות היום** ..... 12:42 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:49 | **שקיעה** ..... 6:56 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:35 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 8:09
יום **שלישי**	**1** / **ג**	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ק"ה **ירושלמי:** מועד קטן י"ח **תוספתא:** יבמות ט **נ"ך:** ישעיהו ב **משניות:** אבות ה **זהר:** חלק ב עמ' קנג-קנד	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:12 | **סו"ז תפילה** ..... 10:37 **נץ החמה** ..... 6:26 | **חצות היום** ..... 12:42 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:48 | **שקיעה** ..... 6:57 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:34 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 8:10
יום **רביעי**	**2** / **ד**	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ק"ו **ירושלמי:** מועד קטן י"ט **תוספתא:** יבמות י **נ"ך:** ישעיהו ג **משניות:** אבות ו **זהר:** חלק ב עמ' קנה-קנו	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:11 | **סו"ז תפילה** ..... 10:36 **נץ החמה** ..... 6:25 | **חצות היום** ..... 12:42 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:47 | **שקיעה** ..... 6:58 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:33 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 8:11
יום **חמישי**	**3** / **ה**	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ק"ז **ירושלמי:** יבמות א' **תוספתא:** יבמות יא **נ"ך:** ישעיהו ד **משניות:** הוריות א **זהר:** חלק ב עמ' קנז-קנח	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:10 | **סו"ז תפילה** ..... 10:35 **נץ החמה** ..... 6:23 | **חצות היום** ..... 12:41 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:46 | **שקיעה** ..... 6:59 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:32 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 8:12
יום **שישי**	**4** / **ו**	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ק"ח **ירושלמי:** יבמות ב' **תוספתא:** יבמות יב **נ"ך:** ישעיהו ה **משניות:** הוריות ב **זהר:** חלק ב עמ' קנט-קס	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:08 | **סו"ז תפילה** ..... 10:35 **נץ החמה** ..... 6:22 | **חצות היום** ..... 12:41 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:45 | **שקיעה** .....6:59 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:32 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 8:12 **הדלקת נרות** (40 דק'): **6:19** (20 דק'): **6:39**
שב"ק	**5** / **ז**	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ק"ט **ירושלמי:** יבמות ג' **תוספתא:** יבמות יג **נ"ך:** ישעיהו ו **משניות:** הוריות ג **זהר:** חלק ב עמ' קסא-קסב	**שבת קודש פרשת ויקרא** **עלות השחר** (72 דק') ... 5:07 | **סו"ז תפילה** ..... 10:34 **נץ החמה** ..... 6:21 | **חצות היום** ..... 12:41 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:44 | **שקיעה** ..... 7:00 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:31 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 8:13 **מוצש"ק לשיטת ר"ת: 8:13**

חֹדֶשׁ נִיסָן הוּא חֹדֶשׁ הַמְסֻגָּל מְאֹד לִגְאֻלַּת הַנֶּפֶשׁ בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת, וְכָל אֶחָד מְקַבֵּל
אָז כֹּחַ עֶלְיוֹן מְיֻחָד אֲשֶׁר עַל יָדוֹ יָכוֹל לִזְכּוֹת לְיֵצֵאת מִגָּלוּתוֹ הַפְּרָטִית
וְלִזְכּוֹת לִגְאֻלַּת הַנֶּפֶשׁ ! (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)